أيّام التّنظيم
ימי התנזים

أيمن كامل إغبارية
אימן כאמל אגבאריה

בתמיכה של
מפעל הפיס
מכון ון ליר בירושלים
THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE
معهد فان لير في القدس
מכתוב مكتوب | ספרות ערבית בעברית
أدب عربي بالعبرية

أيّام التّنظيم
ימי התנזים

צוות תרגום ועריכה - סדרת מכּתוּבּ מكتوب:
מערבית: ברוריה הורביץ
עורכת תרגום: כפאח עבד אלחלים
עריכה (תרגום-דיבור): יונתן מנדל
עורכת לשונית: אמירה בנימיני־נבו
עורכת לשונית לטקסט בערבית: אסראא ג׳מאל זועבי
הפקה והוצאה לאור: דאר לילא הוצאה לאור ותרגום

התרגום לעברית נעשה לפי המודל של מכּתוּבּ مكتوب
המבוסס על עיקרון של דו-לשוניות ודו-לאומיות.

تُرجم هذا النص بحسب نموذج عمل مكتوب-المبني على مبدأ
ثنائيّة القوميّة وثنائيّة اللّغة في التّرجمة.

© כל הזכויות שמורות 2020

דאנאקוד 1419-20210

סדרת מכּתוּבּ مكتوب
נוסדה ופועלת
במכון ון ליר בירושלים
מאז 2017

الشّخصيّات:

يُونس- رجل في أواسط الخمسينات من عمره.
مُوسى- رجل في أواسط الخمسينات من عمره.
رَجاء- امرأه في أوائل الأربعينات من عمرها.

الزّمن:

ساعات المساء

المكان:

شرفةُ مَنزل فخم
أصُص نَباتات من أنواع مختلفة

הדמויות:

יונס: גבר באמצע שנות החמישים לחייו

מוסא: גבר באמצע שנות החמישים לחייו

רג׳אא׳: אישה בתחילת שנות הארבעים לחייה

הזמן:

שעות הערב

המקום:

מרפסת של בית מפואר
עציצי צמחים ממינים שונים

المشهد الأول

[أضواء سيّاراتِ الشّرطةِ تملأُ المسرحَ]

[رَجاء تصلّي وهي تلبس جلبابًا، وعلى رأسها حجابٌ، وعلى صدرها مِسبحةٌ طويلةٌ]

[يرتفعُ صوتُ الضّوضاء قليلًا ثمّ يخفت. تنتهي الصّلاة بالتّسليم]

رجاء [تدعو]: "اللَّهُمَّ إِنِّي أعُوذُ بكَ مِنَ البُخْلِ، وأَعُوذُ بكَ مِنَ الجُبْنِ، وأَعُوذُ بكَ أنْ أُرَدَّ إلى أرْذَلِ العُمُرِ، وأَعُوذُ بكَ مِن فِتْنَةِ الدُّنْيَا، وأَعُوذُ بكَ مِن عَذَابِ القَبْرِ".

[يرتفع صوتُ الضّوضاء قليلًا. تقف وهي تتوجّع من ظهرها (أوجاع سترافقها طيلة أحداث المسرحية)، وتتّجه نحوَ سور الشّرفةِ]

رجاء [تنادي بصوتٍ عالٍ]: موسى، موسى؟ هذا ليس وقت الخُطب والمَسرحيّات. قل لهم أن يَنقلِعوا. قُل لهم أن ينقلِعوا حالًا.

[تخرج لبرهةٍ من الزّمن، ثمّ تدخل لخشبة المسرح، بينما هي تدفع كُرسيًّا فخمًا على عجلات، مما يُستعمل في المكاتب. تضعه وسطَ المسرح وتجلسُ. تخلعُ المِسبحةَ وتبدأُ بالتّسبيحِ].

[يرتفعُ صوتُ الضّوضاءِ مرّةً أُخرى]

[تقفُ وتتّجهُ نحو سورِ الشّرفةِ]

رجاء [تنادي بصوتٍ عالٍ]: موسى، موسى! ألم ينقلعوا بعد؟ واللهِ العظيم، أفضل لهم أن لا أنزل لهم، أنت تعرف، لا تهمني لا الشّرطة ولا غيرها؟ إذا جاء إبراهيم ووجدهم هنا؛ لن تنتهي اللّيلة على خير.

[بينما هي تلتفت لتعود إلى الكرسي، تصطدم يدها بأصيص صبّار، يسقط الأصيصُ ويتناثر التّرابُ على الأرضِ]

رجاء [بصوت خفيض فيما هي تجمع التّرابَ وتعيده لأصيص الصّبّار]: ألم يجدوا غيرَ هذا اليومِ ليُفسِدوه عليَّ. لم يفتّشوا غيرَ المَخزنِ. قَلبوهُ رأسًا على عقبٍ. أكيد هناكَ من يتجسّسُ علينا. الشّرطةُ داهمتِ البيتَ

תמונה ראשונה

[אורות של ניידות משטרה ממלאים את הבמה]

[רג׳אא׳ בתנוחת תפילה, לבושה בג׳ילבאב, עוטה על ראשה חיג׳אב, ועל חזהּ תלויה מחרוזת תפילה ארוכה]

רג׳אא׳ [מתפללת]: אלוהים, שמור עלי מפני הקמצנות, שמור עלי מפני הפחדנות, שמור עלי ואל תשיבני אל גיל השיטיון, שמור עלי מפני פיתויי העולם הזה, שמור עלי מפני חיבוט הקבר.

[קול המולה הולך ומתגבר נשמע ברקע. היא נעמדת בעודה נאנחת מכאבים בגב, כאבים שילוו אותה מכאן ואילך, ופונה לעבר מעקה המרפסת]

רג׳אא׳ [קוראת בקול רם]: מוסא... מוסא? עכשיו זה לא הזמן לנאומים ולהצגות. תגיד להם שיסתלקו... תגיד להם שיסתלקו מיד!

[היא יוצאת מהבמה, אחר כך חוזרת כשהיא דוחפת כיסא משרדי מפואר על גלגלים. היא מעמידה אותו במרכז הבמה ומתיישבת, מסירה את מחרוזת התפילה ומתחילה בתַסְבִּיח - אמירת דברי שבח לאל]

[שוב נשמעת ההמולה. היא קמה ופונה לכיוון מעקה המרפסת]

רג׳אא׳ [קוראת בקול רם]: מוסא... מוסא! הם עוד לא הסתלקו? בחיי, עדיף להם שלא ארד אליהם. אתה יודע מה, אני לא שמה על המשטרה ולא על אף אחד. אם אבראהים יבוא וימצא אותם כאן, הלילה הזה לא ייגמר טוב.

[בעודה מסתובבת כדי לחזור אל הכיסא, נתקלת ידהּ בעציץ ובו צבר. הוא נופל, והאדמה מתפזרת על הארץ]

רג׳אא׳ [בקול נמוך בעודה אוספת את האדמה ומחזירה אותה לעציץ הצבר]: דווקא היום? לא מצאו יום אחר להרוס לי? הם חיפשו רק במחסן. הפכו אותו לגמרי. בטח מישהו מרגל אחרינו. המשטרה פשטה על הבית

بالقوّاتِ الخاصّةِ والكلابِ كأنّنا أيّامُ زمانٍ. أيّامُ التّنظيمِ.

[تُعيد الأصيصَ إلى مكانه على سور الشّرفةِ، ثم تجلس لتسبح مرّةً أخرى.

يخفت صوتُ الضّوضاءِ تدريجيًّا ثمّ تتلاشى أضواءُ الشّرطةِ. تُخرِجُ من جيبها ورقةً تفتحُها وتقرأُ بانفعالٍ:

حضرةُ الرّفاقِ المُحترمينَ

أعضاءُ الهيئةِ المركزيّةِ

يُسعدُنا أن ندعوَكُم للّقاءِ الاستذكاريِّ لرفاقِ ورفيقاتِ التّنظيمِ أعضاء الهيئةِ المَركزيَّةِ المُؤسِّسين. يَفتَتِحُ الرّفيقُ الدّكتورُ المُحاميُّ "موسى حمودة" اللّقاءَ، بكلمةٍ سياسيّةٍ حول مُستجدّاتِ المَرحلةِ والمعركة الانتخابيّة، كَما يتضمّنُ البرنامجُ لقاءً مع الرّفيق "يونس برهان"، عضو اللّجنةِ التّأسيسيّةِ للتّنظيمِ، بمناسبةِ عودتِهِ إلى البلادِ من مَنفاه القَسّريِّ.

منكُم ومعكُم حتّى النّصرِ.

الدّكتور المحامي "موسى حمودة"

رئيسُ التّنظيمِ ومرشّحُ كلّ النّاسِ للرِّئاسةِ

[صمت]

رجاء: اشتقتُ إلى لَمّتِهم، جُنونِهم، براءتِهم ، ضحكِهم، هبلِهم. سيأتونَ ليروا يونسَ. لم يرهُ أحدٌ منهم منذ ثلاثين سنة. لا أعرف كيف سيكون ردُّ فعلِهِ [تنظر نحو ثيابِها وتلامسُ حجابَها]. كان الأجدرُ أن يكتبوا في الدعوةِ أنَّه هو من سَيفتَتِحُ اللّقاءَ.

[تنهضُ، تلتقِطُ من زاويةِ الشّرفةِ مَرشّ ماءٍ، وتأخذُ بِريِّ أصص النّباتاتِ]

עם הכוחות המיוחדים והכלבים כמו פעם, כאילו אלה ימי התנזים.

[היא מחזירה את העציץ למקומו על מעקה המרפסת ומתיישבת להמשיך עם התסביח פעם נוספת. ההמולה נחלשת בהדרגה, אחר כך נעלמים אורות המשטרה. היא מוציאה מכיסה דף נייר, פותחת אותו וקוראת בהתרגשות]:

כבוד החברים הנכבדים

חברי הוועד המרכזי

אנחנו שמחים להזמין אתכם למפגש של חברי הוועד המרכזי, מייסדי התנזים. יפתח את המפגש עורך הדין ד"ר מוסא חמודה בנאום מדיני על ההתפתחויות האחרונות ועל מערכת הבחירות. כמו כן תכלול התוכנית מפגש זיכרונות עם החבר יונס בורהאן, חבר הוועד המייסד של התנזים, לרגל שובו לארץ מהגלות שנכפתה עליו.

מכם ואיתכם עד הניצחון.

עורך הדין ד"ר מוסא חמודה

ראש רשימת התנזים והמועמד של כולם לראשות העירייה.

[שתיקה]

רג'אא': התגעגעתי לפגישות שלהם, לשיגעונות שלהם, לתמימות שלהם, לצחוק שלהם, לשטויות שלהם. הם יבואו לראות את יונס. הם לא ראו אותו כבר שלושים שנה. אני לא יודעת איך הוא יגיב [היא בוחנת את בגדיה וממששת את החיג'אב שלה]. היה נכון יותר לכתוב בהזמנה שהוא יהיה זה שיפתח את המפגש.

[היא קמה, לוקחת מפינת המרפסת מזלף ומתחילה להשקות את העציצים]

رجاء: يونس أكبر منّي بخمسة عشر سنةٍ أو أكثر. كنّا نُقلِّدُهُ في كلّ شيءٍ، في تدخينِه، لونِ ملابسِهِ الأَسودِ، والكُتبِ الّتي يقرأُها. حتّى تربيةُ النّباتاتِ البيتيّة تعلّمتُها منه. كان بيتُهُم يمتلئُ بقواويرَ الوردِ الجوريِّ. كُنّا نقرأُ ولا نفهمُ، نقرأُ

حتّى نستطيعَ الحديثَ مثله عن البرجوازيّةِ والرّأسماليّةِ. كنّا نتنافسُ على المهامِ الّتي يطلبها: توزيعِ المناشيرِ، كتابةِ الشِّعاراتِ، رفعِ الأعلامِ الفلسطينيّةِ. سَقى اللّهُ أيّامَ التّنظيمِ. كان العالمُ مقسومًا لوطنيّين وغير وطنيّين، أبناء التّنظيمِ وكلّ ما عدَاهُم.

[تتوقَّفُ عند أصيصِ الصّبّارِ الّذي سقط أرضًا سابقًا لتروِيَ الصّبّارَ.

تُخرِجُ من جيبِها منديلًا وتمسحُ جوانبَ الأصيصِ على مهلِهَا]

رجاء: عندما صادق "جيرمين" شعرتُ بالغيرةِ، عندما كان يضعُ يدَهُ في يدِهَا، كنتُ أشعرُ ب"كرباج" من نارِ يلسعُنِي. لحقَهَا إلى باريسَ وها هو يعودُ بعدَ أن طلَّقَها. لم يتبقَّ له أحدٌ غير ابنتَهَ الوحيدةَ. "سيرين". لم يتبقَّ لهُ أحدٌ.

[تَحلُّ حجابَهَا ثمّ تعيدُ ارتداءَه من جديدٍ بعنايةٍ. تقفُ وتطلُّ من أعلى الشّرفَةِ].

رجاء: تأخّرَ إبراهيمُ! كلّ الّذينَ يعملونَ لديهِ من المُدعوّينِ حضروا. جيدٌ أنّنا استأجرْنَا "أبا محمود" الطّباخَ. سأذهبُ لأتفقَّدَ التّحضيراتِ للوليمةِ. يونسُ يحبُّ ورقَ العنبِ والكبَّةَ.

רג'אא': יונס מבוגר ממני בחמש־עשרה שנים או יותר. חיקינו אותו בכול - בעישון שלו, בצבע השחור של הבגדים שלו, בספרים שקרא. אפילו את גידול צמחי הבית למדתי ממנו. הבית שלהם היה מלא בעציצים של ורדים. קראנו את הספרים מבלי להבין. קראנו אותם כדי שנוכל לדבר כמוהו על בורגנות וקפיטליזם. התחרינו בינינו על המשימות שביקש מאיתנו לבצע: לחלק כרוזים, לכתוב סיסמאות, להניף את דגלי פלסטין... אלה היו ימים, ימי התנזים! העולם היה אז מחולק לפטריוטים ולאלה שאינם פטריוטים, לבני התנזים ולכל האחרים.

[היא נעמדת ליד עציץ הצבר שנפל קודם לכן על הארץ ומשקה אותו, אחר כך מוציאה מכיסה ממחטה ומנגבת לאטה את דופנות העציץ]

רג'אא': כאשר הוא הכיר את ז'רמיין, הרגשתי שאני מקנאה. כששם את היד שלו ביד שלה, הרגשתי כאילו שוט של אש מצליף בי. הוא הלך בעקבותיה לפריז, ועכשיו הוא חוזר אחרי שהתגרש ממנה. לא נשאר לו שם אף אחד חוץ מהבת היחידה שלו סירין... אף אחד לא נשאר לו.

[היא מסירה את החיג'אב מראשה ועוטה אותו שנית בקפידה. היא עומדת ומשקיפה מהמרפסת]

רג'אא': אבראהים מאחר. כל המוזמנים שעובדים אצלו הגיעו. מזל שהזמנו את אבו מחמוד הטבח. אלך לבדוק את ההכנות לסעודה. יונס אוהב עלי גפן וכּוּבֶּה.

المشهد الثاني

[يونسُ وموسى على الشّرفةِ].

موسى: صاروا يَهجمون على البيتِ كلَّ يومٍ.

يونس: الجواسيسُ في كلّ مكانٍ.

موسى: لَم يعدْ هناكَ جواسيسُ. الآنَ يُصوّرُوك ويسجِّلوك عبرَ الأقمارِ الصّناعيّة.

يونس: "طق حكي"، تَكلّمْ كما شئتَ ما دُمتَ بعيدًا عن الأمنِ والجيشِ، ثمّ من يستطيعُ أن يُصوّرَ قلبَكَ ، ذاكرتَكَ، أحلامَكَ؟

موسى: لا أحد، معك حقّ.

[صمت]

موسى: الموضوعُ الّذي سألتُكَ عنْهُ، هل فكَّرتَ بِهِ؟ هذا موضوعٌ عجزتْ عنْهُ كُلُّ الأقمارِ الصّناعيّةِ.

يونس: مضى وقتٌ طويلٌ وصداقتي معَه انتهتْ، لا أعرف إذا كان ما زال في باريس أم رحل عنها!

موسى: هناك جائزة ثلاثة ملايين دولار، عشرة ملايين شيكل.

يونس: قلت لك، كان حديثًا عابرًا وكنّا سُكَارى. أرجوك! انسَ الموضوعَ.

موسى: هل تطلبُ منّي أن أنسى فرصةً لكسبِ عشرة ملايين شيكل.

يونس: الإسرائيليّون ليسوا أغبياءَ ليقدّموا لكَ هذا المبلغَ بهذه السّهولةِ.

תמונה שנייה

[יונס ומוסא במרפסת]

מוסא: בכל יום הם מסתערים על הבית.

יונס: יש מרגלים בכל מקום.

מוסא: אין יותר מרגלים. עכשיו מצלמים אותך ומקליטים אותך עם לוויינים.

יונס: שטויות. אתה יכול להגיד מה שאתה רוצה כל עוד אתה נמצא רחוק מהשב"כ ומהצבא. וחוץ מזה, מי יכול לצלם את הלב שלך, את הזיכרון שלך ואת החלומות שלך?

מוסא: אף אחד. אתה צודק.

[שתיקה]

מוסא: העניין ששאלתי אותך עליו. חשבת עליו? זה נושא שאף לוויין לא יכול לגלות.

יונס: עבר הרבה זמן, והחברות שלי איתו הסתיימה. אני לא יודע אם הוא עדיין נמצא בפריז או שעזב אותה.

מוסא: מציעים פרס של שלושה מיליון דולר, שזה עשרה מיליון שקלים.

יונס: אמרתי לך, זאת הייתה שיחה חטופה, והיינו שיכורים. אני מבקש ממך, תשכח מזה.

מוסא: אתה מבקש ממני לשכוח הזדמנות להרוויח עשרה מיליון שקלים?

יונס: הישראלים לא טיפשים עד כדי כך שייתנו לך את הסכום הזה בכזאת קלות.

موسى: أعرف أحدَهُم، سيساعدُنا في الموضوعِ.

يونس : قلتُ لكَ لا أذكرُ شيئًا. لا تُتعِبْ نَفسَك.

موسى: حاول أن تتذكّرَ [يبتسم]. ما زالت الليلةُ في أوّلِها. لا بُدّ وأن تتذكّر. على كلّ حال [يطلّ من أعلى الشرفة]، على ما يبدو سيكونُ لدينا الكثيرُ من الأكلِ لِنُجهّزَه، سنأكلُ ونشربُ ونتذكّرُ.

[صمت]

يونس [يطلّ من أعلى الشّرفة]: على ما يبدو أنّ فكرةَ اللّقاءِ الاستذكاريّ لم تَرُقْ لهم.

موسى: توقّعنَا أن يأتيَ الجميعُ ليسلّمَ عليكَ. لم يرَكَ أحدٌ منهم منذ هاجَرْتَ.

يونس: أنا سافرتُ ولم أهاجرْ

موسى [يطلّ مرّة أخرى من أعلى الشّرفة]: ربّما ينضمّ المزيدُ لاحقًا. كانت هذه فكرةُ إبراهيمَ.

يونس: وهو أيضًا صاحبُ فكرةِ أن يتضمّن اللّقاءُ كلمةً لكَ؟

موسى: نعم، كلمةٌ لكَ وكلمةٌ لي بمناسبةِ عودتِك.

يونس: بمناسبة عودتي أم بمناسبة انتخاباتِ البلديّةِ القريبةِ؟!

موسى: طبعاً عودتُكَ، لكن إبراهيم وجدَها مناسبةً أيضًا للمِّ شملِ الحركةِ الوطنيّةِ في البلدِ. إبراهيمُ معي بالرّوحِ والدّمِ في انتخابات الرّئاسةِ. هل رأيتَ ملصقاتِ الانتخاباتِ، انتظر قليلًا.

[يدخلُ إلى جوفِ المسرحِ لبرهةٍ، ثمّ يعودُ ممسِكًا ملصقًا انتخابيًّا. على الملصق صورةُ موسى كبيرةٌ وتحتَها ستّ صورٍ صغيرةٍ لمرشّحين آخرين. وعبارة: "الدّكتور موسى حمودة: للوحدة والتّغيير"].

موسى: اخترنا ألوانَ العلمِ الفلسطينيّ، جميل؟

מוסא: אני מכיר אחד מהם. הוא בטוח יעזור לנו בעניין.

יונס: אמרתי לך, אני לא זוכר כלום. אל תטריח את עצמך.

מוסא: תנסה להיזכר [מחייך] הלילה עוד ארוך... אתה בטח תיזכר. על כל פנים [משקיף מהמרפסת], נראה לי שיהיה לנו הרבה אוכל לחסל. אז נאכל ונשתה וניזכר.

[שתיקה]

יונס [משקיף מהמרפסת]: כמו שזה נראה, הם לא ממש התלהבו מהרעיון לקיים מפגש חברים.

מוסא: ציפינו שכולם יבואו לברך אותך. אף אחד מהם לא ראה אותך מאז שהיגרת.

יונס: לא היגרתי, נסעתי.

מוסא [משקיף מהמרפסת פעם נוספת]: אולי אחר כך יצטרפו אלינו עוד כמה מוזמנים. זה היה הרעיון של אבּראהים.

יונס: הוא גם יזם את הרעיון שהמפגש יכלול נאום שלך?

מוסא: כן, נאום שלך ונאום שלי לכבוד החזרה שלך.

יונס: לכבוד החזרה שלי או לכבוד הבחירות הקרובות לעירייה?

מוסא: לכבוד החזרה שלך, כמובן, אבל אבּראהים חשב שזאת גם הזדמנות לאחד מחדש את התנועה הלאומית בעיר. אבּראהים איתי בלב ובנפש בבחירות לראשות העירייה. ראית את הכרזות של הבחירות? חכה רגע.

[מוסא נכנס לפנים הבמה לזמן־מה וחוזר כשבידו כרזת בחירות. על הכרזה תמונה גדולה שלו, ומתחתיה שש תמונות קטנות של מועמדים נוספים והמשפט: "ד"ר מוסא חמודה: לאחדות ולשינוי"]

מוסא: בחרנו את הצבעים של הדגל הפלסטיני. יפה?

يونس: جَميل.

موسى: جميل حَاف! والشّعار؟ من لا يريدُ الوحدةَ ولا يحلمُ بالتّغييرِ! هذه صورةُ ناهد، كانت معنا في التّنظيمِ. مرشَّحةُ النّساءِ. لم نجدْ غيرَها.

يونس: جميل.

موسى [مشيرًا بإصبعه]: هذا مُرشّحُ الحارةِ الغربيةِ، وهذا مرشّحُ عائلةِ السَوامره، وهذا مرشّحُ منطقةِ الحَيِّ الجديدِ وعائلةِ الفَهدِ، وهذا مرشّح القائمةِ الشّعبيّةِ، هل تذكرهم؟ لم يتبقَّ من تنظيمهم إلا الاسم. وهذا أهمّ مرشّح، لُطفي الجِنجِي. مرشّحُ التّنظيمِ، تنظيمُنا، لكنّه أيضًا مرشّحُ "إبراهيم" الشّخصيّ. هذا رجل إبراهيم ويدُه اليمنى، وسيُمثّلُهُ في المجلس البلديِّ. كلّ النّاسِ تعرفُ أنّه يعملُ لدى إبراهيمَ. وضعناهُ في المكانِ الثّالثِ رسالةً لأهلِ البلدِ، هذه القائمةُ قائمةُ أفعالٍ لا أقوالَ، وهناك من يحميها.

يونس: يحميها ممن؟

[صمت]

موسى: تخيّل إمكانيةَ أن يصلَ التّنظيمُ للرّئاسةِ بعدَ أكثرَ من ثلاثين سنةٍ من تأسيسِه!

يونس: التّنظيمُ انتهى.

موسى: التُنظيمُ مُستمِرٌّ.

يونس: مستمرٌّ على الورقِ، أنتَ غيَّرتَ حتّى اسمه، وتنافسُ في انتخاباتٍ محليّةٍ باسمِ قائمةٍ عائليّةٍ.

موسى: محليّةً أو قطريّةً لا فَرق، وعائليّةً أو حزبيّةً أيضاً لا فَرق. في السّياسة لا فرق. قوائمُ البرلمانِ تتحدّثُ عن مواقفِ السّيّاراتِ

יונס: יפה.

מוסא: רק יפה?! והסיסמה? מי לא רוצה אחדות ומי לא חולם על שינוי? זאת התמונה של נאהד שהייתה איתנו בתנזים. היא המועמדת של הנשים. לא מצאנו מועמדת אחרת.

יונס: והשאר?

מוסא [מורה באצבעו]: זהו מועמד השכונה המערבית, זהו המועמד של משפחת אלסַּאמְרַה, זהו המועמד של אזור השכונה החדשה ומשפחת אלפהד, זהו המועמד של הרשימה העממית, אתה זוכר אותם, לא נשאר מהתנזים שלהם שום דבר מלבד השם? וזהו המועמד החשוב ביותר: לוטפי אלג׳ינג׳י, מועמד ״התנזים״, התנזים שלנו, וגם המועמד האישי של אבּראהים. הוא האיש של אבּראהים ויד ימינו, והוא יהיה הנציג שלו במועצת העיר. כל האנשים יודעים שהוא עובד אצל אבראהים. שמנו אותו במקום השלישי בתור מסר לתושבי העיר שהרשימה הזאת היא רשימה של מעשים ולא של דיבורים, ויש מי שמגן עליה.

יונס: מגן עליה ממי?

[שתיקה]

מוסא: תאר לעצמך את האפשרות שהתנזים יגיע לראשות העירייה שלושים שנה ויותר אחרי שהוקם.

יונס: התנזים הסתיים.

מוסא: התנזים קיים.

יונס: קיים על הנייר. אפילו שינית לו את השם, ואתה מתחרה בבחירות מקומיות מטעם רשימה משפחתית.

מוסא: מקומיות או ארציות. אין הבדל. משפחתיות או מפלגתיות, גם אין הבדל. בפוליטיקה אין הבדל. הרשימות הארציות מדברות על מקומות חנייה

والمجاري وتجارةِ السّلاحِ، وقوائمُ عضويّةِ المجالسِ المحليّةِ تتحدّثُ عن فلسطينَ والسّلامِ وحقِّ العودةِ. "الكلّ فايت بالكلّ"، الكلّ داخل على كلّ الخطوط. في النّهايةِ، الأفكارُ أهمّ من الإطار، أليسَ هذا ما كنتَ تقولُهُ لنا يا "زعيم".

يونس: أنا سافرتُ وتركتُكَ بعدي لتقودَ تنظيمًا سياسيًّا وفكريًّا، لا تنظيمًا عائليًّا يدعمُهُ المجرمون والمشبوهون.

موسى: هل تُصدّقُ كلّ ما يُقال على الفيس بوك؟ هل تستطيع أن تعطيَني اسمًا واحدًا حقيقيًّا لأحدٍ ممّن يُروِّجُ لهذهِ الشّائعاتِ.

يونس: النّاسُ خائفةٌ.

موسى: وأنتَ؟ أنتَ لا تخاف! ما زلتَ تريدُ أن تلعبَ دَورَ البطلِ! لا تصدّق أكاذيبَ الفيس بوك عن أهلِكَ وتنظيمِكَ.

[صمت]

يونس: تأخّرَ إبراهيمُ. دعانا إلى بيتِهِ ولم يحضرْ بعد.

موسى: عُذرُه معَه، إبراهيم صارَ من أهمِّ رجالِ الأعمالِ في المنطقة. كان أفقرَنا وصارَ أغنانا.

يونس: إبراهيم كان كلَّ عمرِهِ نشيطًا ومبادِرًا. كان أنشطَنَا في توزيعِ المنشوراتِ وجمعِ التّبرّعاتِ. وكان..

موسى [مقاطعاً]: أنظر لبيته هذا، 100 غرفة و 100 بلكونة و 300 حمام. قصر يكلّف أكثر من 10 مليون شيكل وأنت تتكلّمُ عن منشوراتٍ وتبرّعاتٍ!

يونس: لكلِّ مجتهدٍ نصيبٍ!

موسى: ونحن ألم نجتهد؟! أنتَ هاجرْتَ وأكلَتْ الغربةُ روحَكَ. ماذا جنيتَ؟ ها أنتَ تعودُ لتبيعَ أرضَكَ. وأنا كلُّ ما أملكُهُ لا يساوي ثمنَ السّجادِ في قصرِ إبراهيمَ هذا.

וביוב וסחר בנשק, והרשימות למועצות המקומיות מדברות על פלסטין ושלום וזכות השיבה. בסוף הכול מתערבב בכול. הרעיונות חשובים יותר מהמסגרת. זה לא מה שאתה, המנהיג, היית אומר לנו, יא זַעִים?

יונס: אני נסעתי והשארתי אותך להוביל אחרֵי ארגון רעיוני, לא ארגון משפחתי שתומכים בו פושעים וחשודים.

מוסא: אתה מאמין לכל מה שאומרים בפייסבוק? אתה יכול לתת לי שם אמיתי אחד של מישהו שמפיץ את השמועות האלה?

יונס: האנשים מפחדים.

מוסא: ואתה? אתה לא מפחד? אתה עדיין רוצה לשחק את תפקיד הגיבור? אל תאמין לשקרים של הפייסבוק על המשפחה שלך ועל התנזים שלך!

[שתיקה]

יונס: אבראהים מאחר.

מוסא: יש לו סיבה טובה. אבראהים הפך לאחד מאנשי העסקים החשובים ביותר באזור. הוא היה הכי עני בינינו ונהיה הכי עשיר.

יונס: אבראהים היה כל חייו פעיל ויוזם. הוא היה פעיל יותר מכולנו בהפצת כרוזים ובאיסוף תרומות, וגם היה...

מוסא [מתפרץ לדבריו]: תסתכל על הבית הזה. יש בו 100 חדרים, 100 מרפסות ו־300 חדרי רחצה. הבית שווה יותר מעשרה מיליון שקלים, ואתה מדבר על כרוזים ותרומות?

יונס: כמו שאומרים "יגעת ומצאת".

מוסא: ואנחנו לא יגענו? אתה היגרת, והמגורים שלך בארץ זרה אכלו לך את הנשמה. ומה הרווחת? עכשיו אתה חוזר למכור את האדמה שלך, ואני, כל הרכוש שיש לי לא מגיע למחיר של השטיחים בארמון הזה של אבראהים.

يونس: لا تكنْ ضيِّقَ العينِ والقلبِ.

[صمت]

يونس: لم يخطر ببالي أبداً أنّه سيأتي يومٌ أبيعُ فيه أرضَ أبي.

موسى: أنت ما زلتَ لا تفهم النّاسَ والحياةَ. الّلهمّ لا حَسد، إبراهيمُ كريمٌ ولم يقصّرْ معي أبدًا، لكن هل تظنُّ أنّ إبراهيمَ اغتنى بهذهِ السّرعةِ من الخشبِ والباطونِ؟

يونس: عمّي أورثَهُ ما يكفيهِ، وأنا سعيدٌ أنّه هو من سيشتري الأرضَ منّي، هو في النّهايةِ ابنُ عمّي، رغمَ أنّ الأمرَ ليس سهلًا عليَّ.

موسى: مثلك مثل غيرك. دائمًا هناك من يبيع، ودائماً هناك من يشتري. إبراهيم اشترى منزلَ أبيكَ القديمَ قبل عدّة سنين، وها أنت تريدُ بيعه الأرضَ. [ممازحًا] احذر على نفسِكَ، غدًا سيشتريكَ أنتَ نفسَكَ. إبراهيمُ اشترى البلدَ.

يونس: إبراهيم إنسانٌ عصاميٌّ ، ويستحقُّ كلَّ الخير.

موسى: أبو إبراهيم وأبوك أخوان من بطنٍ واحدة. أبوه وَرَّثَهُ مكتبة حَوَّلها إبراهيم إلى مَحلِّ صِرافة، وأنت ورَّثك خلّاطة وتراكتور وبعتهما لتفتح مطبعة، أغلقتها بعد سنة. وها أنت تعود صحفيًّا مفلسًا لتبيعَ أرضَكَ له. هذا الثّراء وبهذه السّرعة في بلدنا طريقةُ معروفة .

[صمت]

يونس: وأنتَ ماذا صنعتَ بميراثِ أبيك؟

موسى: لا شيء. أنا ورِثْتُ "فلسطين". أبي منذ هُجِّر من "كُفُر سَابا" في ال 48،

יונס: אל תהיה קנאי וקמצן.

[שתיקה]

יונס: מעולם לא עלה על דעתי שיבוא יום ואצטרך למכור את האדמה של אבא שלי.

מוסא: אתה עדיין לא מבין איך העולם הזה עובד. נשבע לך, אני לא קנאי. אבּראהים אדם נדיב ואף פעם לא התקמצן עלי. אבל אתה חושב שאבּראהים התעשר בכזאת מהירות מעצים ומבטון?

יונס: הדוד שלי הוריש לו מספיק כסף, ואני שמח שהוא יהיה זה שיקנה את האדמה ממני. בסופו של דבר הוא בן דוד שלי למרות שכל העניין לא קל לי בכלל.

מוסא: אתה בדיוק כמו כל אחד אחר. תמיד יש מי שמוכר, ותמיד יש מי שקונה. אבּראהים קנה את הבית הישן של אבא שלך לפני כמה שנים, ועכשיו אתה רוצה למכור לו את האדמה. [מתלוצץ] תשמור על עצמך, מחר הוא עוד יקנה אותך. אבּראהים קנה את העיר.

יונס: אבּראהים בנה את עצמו במו ידיו, ומגיע לו כל הטוב שבעולם.

מוסא: אבא של אבּראהים ואבא שלך יצאו מאותו רחם. אבא שלו הוריש לו חנות ספרים, ואבּראהים הפך אותה לעסק לחלפנות כספים, ואילו אבא שלך הוריש לך מערבל בטון וטרקטור, ומכרת אותם כדי לפתוח בית דפוס, שסגרת כעבור שנה. ועכשיו אתה עיתונאי בלי גרוש על הנשמה וחוזר כדי למכור לו את האדמה שלך. התעשרות כזאת ובמהירות כזאת היא דרך מוכרת בעיר שלנו.

[שתיקה]

יונס: ואתה, מה עשית בירושה של אביך?

מוסא: שום דבר. אני ירשתי את פלסטין. מאז שאבי גורש מכפר סבא ב־48'

ظلَّ حبيسَ البيت حتّى توفّي. كنّا أنا وأخوتي حينها صغارًا: "كوم لحم". نعم، هذا ما ورّثني إياه: "كوم لحم"، مستعدّ أن تشتري "كوم لحم"؟

[صمت]

موسى: أنتَ تعيشُ في الفيس بوك، وتتابعُ أخبارَ البلدِ وتظنُّ أنَّكَ تعرفُ أهلَهَا. أنا أعيشُ بين النّاس وهم يتكلّمون لغةً لا تعرفُها. لغةً لا تنفعُ للتّحليلِ والتّنظيرِ في تنظيمِ الفيس بوك الّذي تعيشُ فيه. لغة السّلاح والقتلِ والرّبحِ والخسارةِ و"معك شيكل بتسوى شيكل".

يونس: أنتَ تقولُ ذلك يا "دكتور"؟

موسى: دعكَ من المظاهرِ، أنتَ تعرفُ أنَّ هذا لا يطعمُ خبزًا. ما يطعِمُ خبزًا هو بيعُ النّاسِ والأرضِ والسّلاحِ والمخدّراتِ. بيعُ أيِّ شيءٍ لأيّ أحدْ. سعرُ الرّجلِ صار رصاصةً بعشرة شواقل، لا، بل خمسة شواقل.

يونس: ألهذهِ الدّرجةِ صار النّاسُ رخيصين في عينيكِ، هذا ما تقولُهُ للنّاخبينَ.

موسى: هذا ما أقولُهُ لكَ لا للنّاسِ. أقولُهُ لأنّكَ عزيزٌ عليَّ، رغم أنَّك لا تَعزّني بالمثلِ.

[صمت]

موسى: أنا ما زلتُ أعُزُّك وأعتبرُك أخي الكبير، نحنُ جرّبْنَا سويّةً الوطنيّةَ أيَّامَ التّنظيمِ، وماذا جنينَا غيرَ السّجنِ. لو عُدتَ للبلادِ ورَبحنَا هذه الانتخاباتِ، بإمكانِكَ أن تختارَ أيَّ منصبٍ تَشاءُ في البلديّةِ.

يونس: لا أبحثُ عن أيِّ منصبٍ، أريدُ أن أبيعَ الأرَض فحسب. وأن أعودَ لباريسَ بأسرعِ وقتٍ. إذا كنتَ تعُزُّني حقاً سَاعدني في ذلك لا غير.

موسى: اخترْ ما يلائِمُك. بإمكانِك أن تكونَ مديرًا للمركزِ الجماهيريِّ أو ناطقًا رسميًّا للبلديّةِ.

הוא נשאר מסוגר בבית שלו עד שמת. אני והאחים שלי היינו עוד ילדים. כן, זה מה שאבי הוריש לי: "גוש בשר" - יתמות. אתה מוכן לקנות "גוש בשר"?

[שתיקה]

מוסא: אתה חי בפייסבוק, עוקב אחרי הידיעות על מה שקורה בעיר וחושב שאתה מכיר את התושבים שלה. אני לעומת זאת חי בין האנשים, והם מדברים בשפה שאתה לא מכיר, שפה שלא עוזרת לנתח ולגבש תיאוריות בתנזים הפייסבוק שאתה חי בו. זאת שפת הנשק, ההרג, הרווח וההפסד, ו"אם יש לך שקל, אתה שווה שקל".

יונס: את זה אתה אמרת, יא "דוקטור".

מוסא: עזוב את התארים. אתה הרי יודע שעם זה לא קונים במכולת. בשביל אוכל צריך למכור אנשים, אדמה, נשק וסמים, למכור דבר כלשהו למישהו. המחיר של גבר עכשיו הוא כדור בעשרה שקלים, בעצם בחמישה שקלים.

יונס: עד כדי כך נעשו האנשים זולים בעיניך? זה מה שאתה אומר לבוחרים?

מוסא: זה מה שאני אומר לך, לא לאנשים. אני אומר את זה לך כי אתה יקר לי, למרות שאתה לא אוהב אותי באותה מידה.

[שתיקה]

מוסא: אני עדיין אוהב אותך. אתה בשבילי כמו אח גדול. בימי התנזים היינו שנינו הכי פטריוטיים, ומה יצא לנו מזה חוץ מכלא? אם תחזור לארץ וננצח בבחירות, תוכל לבחור איזו משרה שתרצה בעירייה.

יונס: אני לא מחפש שום משרה. אני רק רוצה למכור את האדמה ולחזור לפריז הכי מהר שאפשר. אם אתה אוהב אותי, תעזור לי בזה, לא יותר.

מוסא: תבחר איזה תפקיד שמתאים לך. תוכל להיות מנהל המתנ"ס או הדובר הרשמי של העירייה.

يونس: أنا ناطق رسميّ لك؟

موسى: هل تَستصغِرُها على نفسِكَ أن تكون ناطقًا رسميًّا؟ أم أنّك تستكثرُها عليّ أن أكونَ رئيسًا للبلديّةِ !! هل ما زلتَ تظّنُّ نفسَكَ أفضلَ منِّي؟

[صمت]

موسى: أنتَ هاجرتَ، وصاروا يقولون رحل "البطلُ" بسببِ المطاردةِ السّياسيّةِ، وأنتَ في الواقع لحقتَ ب "جرمين" الفرنسيّةِ. خارجَ السّجن وداخلَهُ كنتَ قائدي، كنتَ تُقرّرُ وكنتُ أنَفِّذُ، عندما كانت الشّمسُ تشرقُ في ساحةِ السِّجنِ، كنت أحتفظُ لكَ بأفضلِ بقعةٍ فيها حتّى تجيءُ لتقفَ أنتَ فيها وأتنحّى أنا جانبًا. مثل الأفلام العربيّة، كنتَ أنتَ دائمًا "البطل"، وكنتُ أنا دائمًا "صديق البطل". ألا أستحقُّ دورَ البطولةِ ولو ليومٍ واحدٍ. ألا تستطيعُ أن تراني كذلك هذا اليوم، هذه السّنة، هذه الانتخابات.

يونس: موسى، أنا في وادٍ وأنتَ في وادٍ آخر. فيلمك ليس فيلمي. هذا إذا كان لي فيلمٌ أصلًا. أنا سأبيعُ الأرضَ وأعودُ لباريس. اصنعْ بالتّنظيمِ ما تشاءُ، هو لا يهمّني الآن بشيءٍ.

موسى: عليك أن تعرفَ، في فيلم "الكاوبوي" هذا الّذي نعيشُهُ ، أنا البطلُ. أنا البطلُ غصبًا عن الجميعِ. أنتَ لستَ أفضل منّي. انتهت الأيّام الّتي كنتَ فيها "الأسير البطل"، وأنا كنتُ مجرّد "موسى"، "موسى الّذي سُجنَ مع يونس".

[صمت]

يونس: فليكنْ، لكن لينتهيَ كلّ شيء أيضًا معَ نهايةِ هذا الفيلم. لا مانعَ عندي. إذا كانت رغبتُكَ أنتَ وإبراهيم ورجاء أن أسافرَ إلى باريس، وأن لا أعودُ من هناكَ إلى الآبدِ، فليكن. لكن، حرِّروني. ساعدوني على بيعِ الأرض. لا أعرفُ كيف خزّنتَ كلَّ هذه الضّغينةِ تجاهي. لماذا وكيف لا أعرف. أنا كنتُ قائدَ التّنظيمِ وأنتَ كنتَ نائبي. أنت كنتَ في موقعِكَ وأنا كنتُ في موقعي.

יונס: שאני אהיה הדובר הרשמי שלך?

מוסא: אתה חושב שזה קטן עליך להיות דובר רשמי וגדול עלי להיות ראש העירייה?! אתה עדיין חושב את עצמך ליותר טוב ממני?

[שתיקה]

מוסא: אתה היגרת, והאנשים אמרו שהגיבור עזב בגלל רדיפה פוליטית, כשלמעשה נסעת אחרי ז׳רמיין הצרפתייה. מחוץ לכלא וגם בתוכו היית המפקד שלי. אתה החלטת ואני ביצעתי. כאשר השמש זרחה בחצר הכלא, הייתי שומר לך את הפינה הכי טובה כדי שאתה תעמוד בה ואני אזוז הצדה. כמו בסרטים הערביים, אתה תמיד היית ה״גיבור״ ואני תמיד הייתי ״החבר של הגיבור״. אתה לא חושב שמגיע לי התפקיד של הגיבור אפילו ליום אחד? אתה לא יכול לראות אותי ככה היום, השנה, בבחירות האלה?

יונס: מוסא, אתה במקום אחד ואני במקום אחר לגמרי. הסרט שלך הוא לא הסרט שלי, אם לי יש סרט בכלל. אני מתכוון למכור את האדמה ולחזור לפריז. תעשה עם התנזים מה שאתה רוצה, זה לא מעניין אותי בכלל.

מוסא: אתה צריך להבין. במערבון הזה שבו אנחנו חיים אני הגיבור. אני הגיבור על אפם ועל חמתם של כולם. אתה לא יותר טוב ממני. נגמרו הימים שבהם היית ״האסיר הגיבור״, ואני הייתי רק מוסא, ״מוסא שנאסר עם יונס״.

[שתיקה]

יונס: שיהיה. אבל שהכול ייגמר בסוף של הסרט הזה. אין לי בעיה. אם אתה ואבראהים ורג׳אא׳ רוצים שאסע לפריז ושלא אחזור משם לעולם, שיהיה. אבל תשחררו אותי. תעזרו לי למכור את האדמה. אני לא יודע איך שמרת את כל הטינה הזאת כלפַּי, למה ואיך. אני באמת לא יודע. הייתי מפקד התנזים, ואתה היית הסגן שלי. אתה היית במקום שלך ואני במקום

هذا معنى أن تكونَ ملتزمًا في التّنظيمِ. أيّ تنظيم. لكلِّ شخصٍ موقعُهُ وواجباتُهُ والتزاماتُهُ و...

موسى [مقاطعاً]: لم يلتزم أحدٌ أكثرَ منّي. التزمتُ بالتّنظيمِ وبك، التزمتُ بتهوّرِكَ وقراراتِكَ المُتسرّعةِ. التزمتُ بإحساسِكَ الدّائمِ أنّكَ الوطنيُّ الوحيدُ في الدّنيا. وكنتُ، وربّما ما زلتُ، أحسُدُكَ على قدرتِكَ على التزامِكَ بأحلامِكَ، مهما كانت طفوليّةً ومثاليّةً وساذجةً، على التزامِكَ بنفسِكَ. في الحقيقةِ أحسدُكَ على أنانيّتِكَ لا على وطنيّتِكَ.

يونس: شكرًا على كلِّ حالٍ، كلُّ واحدٍ منّا يعرفُ نفسَه، ويعرفُ وطنيّةَ الآخرَ، أنا...

موسى [مقاطعاً]: لا تُزاوِدْ عليّ، لستَ أكثرَ وطنيةً منّي.

[صمت]

موسى: كم مرّة رجوتُكَ أن تسمحَ لي بأن أطلقَ الرّصاصَ على بيوتِ العملاءِ لردعهِم، واعترضت.

يونس: لا أذكرُ أنّني طلبتُ ذلك

موسى: بل تذكرُ جيّدًا

يونس: صدقًا، لا أذكرُ.

[موسى ينزوي ويدير ظهره ليونس، يخرج هاتفَهُ وينشغل به قليلًا، ثم يعيدُه إلى جيبِهِ ويقتربُ من يونس].

موسى: ألا تعتقد أنَّ إطلاقَ الرّصاصِ على هؤلاءِ الكلابِ أمرٌ مطلوبٌ وواجبٌ وطنيٌّ.

يونس: حينها أم الآن؟

موسى: في أيّ وقتٍ؟

שלי. זאת המשמעות של להיות מחויב בתנזים ובכל ארגון. לכל אדם המקום שלו, החובות שלו, המחויבויות שלו ו...

מוסא [מתפרץ לדבריו]: אף אחד לא היה מחויב יותר ממני. הייתי מחויב לתנזים ולך. הייתי מחויב לקלות הדעת שלך, להחלטות הפזיזות שלך, להרגשה הקבועה שלך שאתה הפטריוט היחיד בעולם. קינאתי, ואולי אני עדיין מקנא בך בגלל היכולת שלך לדבוק בחלומות שלך, ילדותיים ואידיאליים ככל שיהיו, ובמחויבות שלך לעצמך. בינינו, אני מקנא בך בגלל האנוכיות שלך ולא בגלל הפטריוטיות שלך.

יונס: בכל אופן תודה. כל אחד מאיתנו מכיר את עצמו ומכיר את הפטריוטיות של זולתו. אני...

מוסא [מתפרץ לדבריו]: אל תתחרה בי על הפטריוטיות! אתה לא יותר פטריוט ממני.

[שתיקה]

מוסא: כמה פעמים ביקשתי ממך להרשות לי לירות על בתי המשת"פים כדי להפחיד אותם, וסירבת?

יונס: אני לא זוכר שביקשת את זה ממני.

מוסא: אתה זוכר ועוד איך.

יונס: נשבע לך, אני לא זוכר.

[מוסא הולך הצדה ומסובב את גבו ליונס. הוא מוציא את הטלפון שלו ומתעסק איתו, אחר כך מחזיר אותו לכיסו וניגש ליונס]

מוסא: אתה לא חושב שלירות בכלבים האלה זאת חובה לאומית?

יונס: אז או עכשיו?

מוסא: בכל זמן.

يونس: لا أعرفُ

موسى: لا تعرف ماذا؟ أمستعد أن تطلقَ النّارَ أم لا؟

يونس: أُطلِقُ النّار على من؟ ربّما على نفسي، نعم.

موسى: على العملاءِ.

يونس: وكيف سنعرفُ العميلَ من غير العميلِ؟ هل ستخبرني أنتَ؟

موسى: ولم لا؟ هل الأمرُ حكرٌ عليكَ؟ ألم تكن تُخبرُنا من هو العميلُ ومن هو الوطنيُّ، وكنّا نصدّقُك!

يونس: الأمرُ مختلفٌ، الأمورُ اختلطت، الصّدقُ بالكذبِ، الخيانةُ بالوطنيّةِ، الايمان بالكفرِ، لم أعدْ أعرف شيئًا. لم أعد أعرفُكُم، ولم أعد أعرفُ نفسي.

موسى: افرض أنّك تعرفُ، هل أنت مستعدٌّ لإطلاق النّارِ على المتعاونين والجنودِ؟

[صمت]

موسى: صرتَ ضعيفَ القلبِ، وصرتَ تفضّلُ النِّضالَ في الفيس على النّضالِ في الميدانِ؟

يونس: لستُ جبانًا وأنتَ تعرفُ ذلك جيّدًا.

موسى: مستعدٌّ لأن تنضمَّ لتنظيمٍ جديدٍ.

[صمت]

موسى: تنظيمٌ مسلّحٌ جديدٌ.

[صمت]

موسى: خائف!

يونس: أنا مستعدٌّ لفعلِ أيِّ شيءٍ من أجل وطني.

موسى: أيّ شيء؟

יונס: לא יודע.

מוסא: לא יודע מה? אתה מוכן לירות או לא?

יונס: לירות במי? אולי בעצמי, כן.

מוסא: במשת"פים.

יונס: ואיך נבחין בין משת"פ למי שאינו משת"פ? אולי אתה תגיד לי?

מוסא: זה לא המונופול שלך? הלוא אתה היית אומר לנו מיהו משת"פ ומיהו פטריוט, והיינו מאמינים לך.

יונס: עכשיו המצב שונה. העניינים התבלבלו - האמת עם השקר, הבגידה עם הלאומיות, האמונה עם הכפירה. אני כבר לא יודע כלום. אני כבר לא מכיר אתכם וגם לא את עצמי.

מוסא: נניח שאתה יודע. אתה מוכן לירות במשת"פים ובחיילים?

[שתיקה]

מוסא: נעשית פחדן. התחלת להעדיף את המאבק בפייסבוק על המאבק בשטח.

יונס: אני לא פחדן, ואתה יודע את זה טוב מאוד.

מוסא: אתה מוכן להצטרף לתנזים חדש?

[שתיקה]

מוסא: תנזים מזוין חדש.

[שתיקה]

מוסא: אתה מפחד.

יונס: אני מוכן לעשות הכול למען המולדת שלי.

מוסא: הכול?

يونس: أيّ شيء

موسى: حتّى استعمالِ السّلاحِ؟ وإطلاق النّار على الجنودِ؟.

[صمت]

يونس: قلتُ لكَ أيّ شيء، فعلنا ذلك سابقًا.

[صمت]

يونس: جرّبنا هذه الطّريقَ ولم تجدي. جرّبنا العملَ الفدائِيَّ وكان نصيبُنا السّجونَ. الزّمنُ تغيّرُ. كلُّ شيء حولي تغيّرَ. الشّوارع، البيوت، طعم الأكل، النّاس. حتّى أنتَ تغيّرتَ، وصرت شيئًا آخرَ.

[صمت]

موسى: بدأتَ تفهمني . لأنّ كلّ شيء تغيّرَ، يجب أن تتذكّرَ

يونس: أتذكر ماذا؟ هل سنعود لنفسِ الموضوعِ؟ ألم ننتهي منه بعدُ!

موسى: تذكّر هذه فرصةً لكسبِ عشرة ملايين شيكل.

يونس [متبرِّمًا]: ألا تفهم معنى "لا أذكر"، معنى "لا أعرف"، أرجوك!

[صمت]

موسى: ألم يقل لكَ صديقُكَ السّوريُّ أين قبرُ الجنديِّ تحديدًا؟

[صمت]

موسى: بالمناسبةِ، ما اسمُ صديقِكَ؟ ذكرتَ لي اسمَهُ قبلَ يومين عندما سهرنا في بيتي، لكنّني نسيتُ اسمَهُ.

يونس: لم أذكرْ اسمَهُ، اسمُهُ لا يهمّك بشيء، قلتُ لكَ كان حديثًا عابرًا. قال إنّه يظنّ أنّهُ يعرفُ أين قبرُ الجنديِّ، مجرّدُ تخمينٍ، دعكَ من ذلك.

יונס: הכול.

מוסא: אפילו להשתמש בנשק ולירות בחיילים?

[שתיקה]

יונס: אמרתי לך הכול. עשינו את זה בעבר.

[שתיקה]

יונס: ניסינו את הדרך הזאת, וזה לא עזר. ניסינו פעולות הקרבה, ומנת חלקנו הייתה בתי הסוהר. הזמנים השתנו. הכול סביבי השתנה. הרחובות, הבתים, טעם האוכל, האנשים... אפילו אתה השתנית. הפכת למשהו אחר.

[שתיקה]

מוסא: התחלת להבין אותי. מכיוון שהכול השתנה אתה חייב להיזכר.

יונס: להיזכר במה? עוד פעם אנחנו חוזרים לאותו נושא? לא סיימנו עם זה?

מוסא: תזכור שזו הזדמנות להרוויח עשרה מיליון שקלים.

יונס [מתמרמר]: אתה לא מבין מה זאת אומרת "אני לא זוכר"? נו, באמת, אני מבקש ממך.

[שתיקה]

מוסא: החבר הסורי שלך לא אמר לך איפה בדיוק קברו את החייל?

[שתיקה]

מוסא: דרך אגב, איך קוראים לחבר שלך? אמרת לי את השם שלו לפני יומיים כשבילינו בלילה בבית שלי, אבל שכחתי אותו.

יונס: אני לא הזכרתי את השם שלו, וזה לא עניינך בכלל איך קוראים לו. אמרתי לך שזאת הייתה שיחה חטופה. הוא אמר לי שהוא חושב שהוא יודע איפה הקבר של החייל. זה בטח היה רק ניחוש. תניח לזה.

موسى: 10 مليون شيكل. لن تكون مضطرًا لبيعِ الأرضِ.

يونس: تريدني أن أصبحَ مُخبرًا للإسرائيليّين.

موسى: لا تُكّبرُ الموضوعَ، هذا موضوعٌ إنسانيٌّ، فكِّر بأمِّ الجنديِّ الّتي لا تعرفُ مصيرَ ابنها، فكّر بأهلِهِ الّذين لا يعرفون له قبرًا.

يونس: لنفترض أنّني أعرفُ، وأنا حقًّا لا أعرفُ، هل تظنُّ أنّني سأخبرُكَ بمكانِ دفنِ جنديٍّ مفقودٍ منذ أكثر من ثلاثين سنةٍ هكذا بسهولة. فَكِّر بمئاتِ الأمّهاتِ الّتي قد يتحرّرُ أبناؤهنّ من السّجونِ مقابلِ رفاتِ هذا الجنديّ، فكِّر برفاقِنا "أبي إياد" و "أبي الرّائد" اللّذين يقبعان في السّجون منذ أربعين سنة، وقد يخرجونَ لقاءَ رفاتِ هذا الجنديِّ.

موسى: فكر بالعشرة ملايين، فكر بابنتك، فكر بديونك.

يونس: الرفاتُ ليست ملكي، ولا أعرفُ أين القبرُ. ومن المحتملِ أنّهم نقلوهُ من هناك لمكانٍ آخر. قلت لك حديثي مع ذلك الشّخصِ كان منذُ زمنٍ بعيدٍ.

موسى: قد يكونُ اسمُهُ كافيًا. ماذا يضرُّكُ لو أعطيتنِي اسمَه. اعطني اسمَهُ وسأفحصُ مع صديقي الضّابط.

يونس: صديقُك الضّابطُ!

موسى: ضابطٌ متقاعدٌ كبيرٌ، سيكون شريكنا في المكافأةِ. لا داعي لأن تكونَ بالصّورةِ، سأتكفّلُ أنا بكلِّ شيءٍ.

يونس: أرجوكَ، إنسَ الموضوعَ.

موسى: ألا تذكُرُ ماذا قالَ لك عن موقع القبرِ؟ سوريا، لبنان، الجليل، المثلث، النقب، الضّفّة. اسم المنطقةِ على الأقلِّ.

מוסא: עשרה מיליון שקלים! לא תצטרך למכור את האדמה.

יונס: אתה רוצה שאני אהיה מודיע של הישראלים?

מוסא: אל תגזים. זה עניין אנושי. תחשוב על האמא של החייל שלא יודעת מה עלה בגורלו של בנה. תחשוב על המשפחה שלו שאין לה קבר להשתטח עליו.

יונס: נניח שאני יודע, והאמת היא שאני לא יודע, אתה חושב שאני אספר לך ככה בקלות איפה קבור חייל שנעדר כבר יותר משלושים שנה? תחשוב על מאות האימהות שהבנים שלהן אולי ישתחררו מבתי הכלא תמורת שרידי גופתו של החייל. תחשוב על החברים שלנו אבו אִיַאד ואבו אלרַאאִ'ד שיושבים בכלא כבר ארבעים שנה, ואולי ישתחררו תמורת שרידי גופתו של החייל הזה.

מוסא: תחשוב על העשרה מיליון, תחשוב על הבת שלך, תחשוב על החובות שלך.

יונס: שרידי הגופה לא שייכים לי, ואני לא יודע איפה הקבר. סביר להניח שהעבירו אותם משם למקום אחר. אמרתי לך שהשיחה שלי עם אותו אדם הייתה לפני הרבה זמן.

מוסא: ייתכן שמספיק לדעת את השם שלו. איזה נזק ייגרם לך אם תיתן לי את השם שלו? תן לי את השם, ואבדוק את העניין עם החבר הקצין שלי.

יונס: החבר הקצין שלך?!

מוסא: קצין בכיר בגמלאות. הוא יהיה שותף שלנו בפרס. לא צריך שתהיה בתמונה. אני אטפל בכול.

יונס: אני מבקש ממך, תשכח מהעניין.

מוסא: אתה לא זוכר מה הוא אמר לך על המקום של הקבר? סוריה, לבנון, הגליל, המשולש, הנגב, הגדה...? לפחות שם האזור.

يونس: قلتُ لكَ، لا أذكرُ التّفاصيلَ. أذكرُ قد تحدّثنا في الموضوعِ، لكن لا أذكُرُ التّفاصيلَ.

[صوت إطلاق رصاص من بعيد]

موسى: لندخل، ونتحدّث في هدوءٍ.

يونس: أدخل أنت، سأبقى قليلًا.

موسى: لا تُطلْ وقوفَكَ هنا وحيدًا، أدخل قبل أن تصيبَكَ رصاصةٌ طائشةٌ. تذكّر، أنتَ لستَ في باريس.

[يخرج موسى]

[يونس يجلس على الكرسيِ في مركزِ الشّرفةِ، يُطرقُ ممسكًا رأسَهُ بين يديهِ]

יונס: אמרתי לך, אני לא זוכר את הפרטים. אני זוכר רק שדיברנו בגדול על הנושא, אבל לא זוכר פרטים.

קולות של ירי נשמעים מרחוק

מוסא: בוא ניכנס ונדבר בשקט.

יונס: תיכנס אתה, אני אשאר עוד קצת.

מוסא: אל תעמוד פה יותר מדי זמן לבד. תיכנס לפני שיפגע בך כדור תועה. תזכור, אתה לא בפריז.

[מוסא יוצא. יונס מתיישב בכיסא במרכז המרפסת, מוריד את ראשו ומחזיק בו בשתי ידיים]

المشهد الثالث

يونس يجلس على الكرسيِّ في مركز الشّرفةِ. يرنُّ هاتفِ يونس.

يونس: نعم

[صمت]

يونس: نعم، لا حاجةَ للمقدِّمات.

[صمت]

يونس: خسرتُ المحكمة! كيف؟ و"سيرين"؟

[صمت]

يونس: خسرتَ حضانَتَها؟! ماذا يعني ذلك؟

[صمت]

يونس: أمّها ساقطة كلبة. لا تستطيعُ العنايةَ بنفسِها، كيف ستعتني بها.

[صمت]

يونس: "جيرمين" تعاقُبني لأنّني طلّقتُها.

[صمت]

يونس: مرّة واحدة كل اسبوعين.

[صمت]

يونس: أنا عنيف؟! هذا كذبٌ. هذه عنصريّةٌ، لأنّني عربيٌّ. لأنّني فلسطينيٌّ. قَدمي في فَرنسا وفي مَحاكمِها. كلاب!

[صمت]

תמונה שלישית

יונס יושב על הכיסא במרכז המרפסת. הטלפון שלו מצלצל.

יונס: כן?

[שתיקה]

יונס: כן, אין צורך בהקדמות.

[שתיקה]

יונס: הפסדתי בבית המשפט?? איך?? ומה עם סירין?

[שתיקה]

יונס: הפסדתי את המשמורת עליה? מה זאת אומרת?

[שתיקה]

יונס: אמא שלה חתיכת זונה, כלבה. היא לא מסוגלת לטפל בעצמה, אז איך היא תטפל בה?

[שתיקה]

יונס: ז׳רמיין מענישה אותי כי התגרשתי ממנה.

[שתיקה]

יונס: פעם בשבועיים.

[שתיקה]

יונס: אני אלים?! זה שקר! גזענות! רק בגלל שאני ערבי. בגלל שאני פלסטיני. שתלך לעזאזל צרפת עם בתי המשפט שלה. כלבים!

[שתיקה]

لست خطرًا على ابنتي كي يشترطوا وجودَ عاملٍ اجتماعيّ عند لقائِها.

[صمت]

يونس: قلتُ لك، سأجدُ شقّةً ثابتةً قريبًا.

[صمت]

يونس: سأجدُ عملًا جديدًا قريبًا.

[صمت]

يونس: سأبيعُ قطعةَ أرضٍ.

[صمت]

يونس: نعم

[صمت]

يونس: سأعودُ لباريس مباشرةً بعد أن أبيعَ الأرضَ. سأنهي الموضوعَ مبدئيًّا، ولدي صديقٌ قديمٌ سيتابعُ اجراءاتِ البيعِ قانونيًّا.

[صمت]

يونس: نعم، هو محامي.

[صمت]

يونس: لا أطيقُ البقاءَ هنا. أشعرُ بالاختناقِ. فوضى وتخلّفٌ في كلِّ مكانٍ.

[صمت]

يونس: لا أعرف ماذا كانوا يتوقّعون منّي! كلّما سلّمتُ على أحدٍ هنا أشعرُ كأنّني خيّبتُ أملَهُ، لماذا لا أعرفُ، لكن أشعرُ بعيونهم تمشي على جلدي.

[صمت]

יונס: עד כדי כך אני מסוכן לבת שלי שיִתנו את הפגישה שלי איתה בנוכחות של עובד סוציאלי?

[שתיקה]

יונס: בקרוב אמצא דירת קבע.

[שתיקה]

יונס: בקרוב אמצא גם עבודה.

[שתיקה]

יונס: אני עומד למכור חלקת אדמה.

[שתיקה]

יונס: כן.

[שתיקה]

יונס: אחזור לפריז מיד אחרי שאמכור את האדמה. אסיים את העניין באופן עקרוני, וחבר ותיק שלי ימשיך לטפל בהליכי המכירה מבחינה חוקית.

[שתיקה]

יונס: כן, הוא עורך דין.

[שתיקה]

יונס: אני לא מסוגל להישאר כאן. אני מרגיש מחנק. בלגן ופיגור בכל מקום.

[שתיקה]

יונס: אין לי מושג לְמה הם ציפו ממני. בכל פעם שאני אומר כאן שלום למישהו, אני מרגיש כאילו אכזבתי אותו. למה?! לא יודע. אני מרגיש כאילו הם בוחנים אותי באלף עיניים.

[שתיקה]

يونس: كلّ يومٍ أنظرُ حولي واسألُ نفسِي، من أين جاء هؤلاء النّاسِ؟ من هؤلاء الناس؟[1] صدّقني لا أعرفُ.

[صمت]

يونس: سأعود لأبدأ من جديدٍ. قلتُ لكَ، سأجدُ سكنًا وعملًا جديدين.

[صمت]

يونس: أرجوكَ !! أنا بحاجة لكَ كمحامٍ لا كإخصائيٍّ نفسيٍّ.

[صمت]

يونس: سأبيعُ الأرضَ، وستعيش "سيرين" معي. وستلعق "جيرمين" حذائِي عندما ترى النّقودَ.

[صمت]

يونس: ثمنُ الأرضِ سيغطّي كلّ ديوني للبنكِ وللجميعِ. لا تقلق. سأتمّمُ الصّفقةَ وأتّصلُ بكَ.

[صمت]

يونس: هذا ليس وقتُهُ، سأكلّمُكَ بشأنِ أتعابِكِ لاحقًا. لا تتّصلُ بي، سأتّصلُ بك. سلام.

يونس يقفلُ الهاتفَ ويلتفُّ نحوه شاتمًا

يونس: ابن كلب، انتهازيّ.

[يونس يطرقُ مهمومًا، يمسكُ رأسَهُ بين يديه للحظاتٍ طويلةٍ ثم ينتفضُ من مكانِهِ واقفًا، وبحُنقٍ يقلِبُ الكرسيَّ بقدمِهِ. يَسقطُ من جوف الكرسيِّ كيسٌ

1. اقتباس من مقالة للأديب السوداني الطيب صالح بعنوان "من أين أتى هؤلاء؟"

יונס: מדברים על שיפור במצב בשעה שהארץ הרוסה. בכל יום אני מסתכל מסביבי ושואל את עצמי מאיפה באו האנשים האלה, מיהם האנשים האלה.[1] תאמין לי, אני לא יודע.

[שתיקה]

יונס: אני אחזור כדי להתחיל מהתחלה. אמרתי לך, אמצא מגורים חדשים וגם עבודה אחרת.

[שתיקה]

יונס: בבקשה ממך, אני צריך אותך כעורך דין, לא כפסיכולוג.

[שתיקה]

יונס: אני אמכור את האדמה, וסירין תגור איתי. ז׳רמיין תלקק לי את הנעליים כשתראה את הכסף.

[שתיקה]

יונס: הכסף שאקבל עבור האדמה יכסה את כל החובות שלי לבנק ולכולם. אל תדאג. אני אסיים את העסקה ואתקשר אליך.

[שתיקה]

יונס: זה לא הזמן. אדבר איתך על שכר הטרחה אחר כך. אל תתקשר אלי. אני אתקשר אליך. שלום.

יונס סוגר את הטלפון, יורק לעברו ומקלל.

יונס: בן כלב. אופורטוניסט.

[יונס מוטרד, מרכין את ראשו, מחזיק בו בידיו רגעים ארוכים. הוא קם ממקומו בבת אחת, בועט בכיסא בחמת זעם והופך אותו. מתוך הכיסא

1. משפט הסיום במאמר מאת הסופר הסודאני אלטַיִּב צאלח שכותרתו ״מאיפה באו אלה?״. אלטַיִּב צאלח הוא מחבר הרומן **עונת הנדידה אל הצפון** (1966).

أسودُ صغيرٌ خُبّئ هناك].

[يونس يتقدّمُ نحوَ الكيسِ ويلتقطُه متفّحصًا ما فيه. يجدُ فيه مسدسين وأمشاطَ رصاصٍ]

[يعيدُ الكرسيَّ إلى مكانِهِ، ويجلسُ عليه ممسكًا مسدّسًا. يتفحّصُهُ ثمّ يصوّبُ المسدّسَ إلى الأمامِ. يتابعُ تفحّصَهُ ثمّ يضعُ فوّهتَهُ على جانبِ رأسِهِ]

[يونس يعيد إخباءِ المسدّسِ في الكيسِ ويحشوهما مجدّداً في جوف الكرسيِّ]

נופלת שקית שחורה שהוחבאה בו]

[יונס ניגש לשקית, מרים אותה, בודק מה יש בתוכה ומוצא שני אקדחים ומחסניות עם כדורים]

[הוא מחזיר את הכיסא למקומו, מתיישב עליו ומחזיק בידו אקדח. הוא בוחן אותו, אחר כך מכוון אותו קדימה]

[הוא ממשיך לבחון אותו, אחר כך מצמיד את הלוע שלו לרקתו]

[הוא מחזיר את האקדח לשקית ותוחב אותה חזרה לתוך הכיסא]

المشهد الرابع

[موسى وحدُه على الشرفةِ، يتمرّنُ على خطبتِهِ الّتي ينوي إلقاءها. يجلسُ وينهضُ من على الكرسيّ تباعًا. يقرأُ من ورقةٍ يحملها]

موسى: "يا أهلنا ، يا جماهيرنا" [يبتسم]. كلّ الحضورِ عشرة لا أكثر، أفضل، "حضرة الرفاق المناضلين" [يتابع متمتمًا كلمات غير مفهومة إلى أن يقول بحماس]. "لا بدّ أن نقفَ معًا موحَّدين من أجل التّغييرِ، من أجلِ مناهضةِ سياساتِ المحوِ والإلغاءِ والتّمييزِ والتّهميشِ والإذلالِ ونزعِ الشّرعيّةِ" [متفكّرًا] هل تبقّى شيءٌ. يجب أن أُدخلَ كلمةَ "العنصريّة". [يتابع متمتمًا]، بين تمتمةٍ وأخرى يعلو صوتُه بالكلماتِ التّاليةِ: "الأزّواج الشّابّة"، "ربط المنازل بالكهرباءِ"، "الخارطة الهيكليّة"، "العنف"، "تقاعس الشّرطة"، "بناء الإنسان"، "الرّجل المناسب في المكان المناسب"] [متفكّرًا] هل تبقّى شيء؟ "الرّفيق يونس برهان"، "السّجن"، "فرنسا"، "رجل المواقف والفكر"، نسيت أن أذكرَ التّنظيمَ [يتابع متمتمًا ، بين تمتمةٍ وأخرى يعلو صوتَهُ بالكلماتِ التّاليةِ]: "لقد جاء وقت العمل والجدِّ والكفاحِ، وولّى زمنُ الخطبِ والبياناتِ" ، "بلدنا تمرّ بمرحلة حاسمة من تاريخها، وقد وعيت هذه المرحلة منذ نعومة أظفاري"، "واضعًا نصب عينيَّ"، "لكي نقضي على أعدائنا الخارجيّين يجب أن نبدأ بأعدائنا الدّاخليّين"، "باسمكم جميعًا توكّلنا على اللّه"، "والسّلام عليكم بني وطني"، "معكم ومنكم ، ابنكم وأخوكم ...".[2]

[تدخل رجاء. يرتبكُ موسى ويدخِلُ الورقةَ إلى جيبهِ].

---

2. النص يتضن مقاطع من خطبة المختار في مسرحية "ضيعة تشرين" للكاتب السوري محمد الماغوط. المسرحية أُنتجت عام 1974 بمشاركة الممثلين دريد لحام ونهاد قلعي.

תמונה רביעית

[מוסא לבדו במרפסת, מתאמן על הנאום שהוא מתכוון לשאת. הוא מתיישב על הכיסא וקם ממנו לסירוגין. הוא קורא מדף שמחזיק בידיו]:

מוסא: "אנשינו, קהל יקר" [מחייך] נוכחים רק עשרה, עדיף ככה. "כבוד החברים הלוחמים" [ממלמל מילים בלתי מובנות וממשיך בהתלהבות], "עלינו לעמוד מאוחדים ביחד למען השינוי, למען המאבק במדיניות של מחיקה, ביטול, אפליה, הדרה, השפלה ודה לגיטימציה" [מהרהר] נשאר עוד משהו? אני חייב להשחיל את המילה גזענות [ממשיך למלמל, ובין מלמול למשנהו מרים את קולו ואומר את המילים הבאות] "הזוגות הצעירים"... "חיבור הבתים לחשמל"... "תוכנית המתאר"... "האלימות"... "רשלנות המשטרה"... "בניית האדם"... "האיש הנכון במקום הנכון" [מהרהר] נשאר עוד משהו?... "החבר יונס בורהאן"... "הכלא"... "צרפת"... "איש של עקרונות ומחשבה"... שכחתי להזכיר את התנזים [ממשיך למלמל, ובין מלמול למשנהו מרים את קולו ואומר את המילים הבאות] "הגיע הזמן לעבוד, להתאמץ ולהיאבק. תם עידן הנאומים וההצהרות"... "היישוב שלנו נמצא בתקופה מכרעת בהיסטוריה שלו, תקופה שאני מודע היטב לסכנות שלה"... "אני שם לנגד עיני"... "כדי שנחסל את אויבינו מבחוץ עלינו להתחיל באויבינו מבפנים"... "בשם כולכם נשים מבטחנו באל"... "שלום לכם, בני עמי"... "איתכם ומכם, בנכם ואחיכם..."[2]

[רג'אא' נכנסת. מוסא בא במבוכה ומכניס את הנייר לכיסו]

2. בטקסט זה משולבים קטעים מהנאום של "המוכתאר" במחזה "דַּיְעַת תִשְׁרִין" ("אחוזת תשרין") של הסופר הסורי מוחמד אלמאע'וט. קומדיה זו הופקה בשנת 1974 בהשתתפות השחקנים דוריד לחאם ונהאד קלעי.

رجاء [مبتسمة باستهزاء]: آسفة، اعتقدت أنّ يونس هنا. [تهمّ بالرجوعِ إلى داخل البيت]

موسى: رجاء

[رجاء تَتسمّر مكانها]

موسى: انتظري قليلًا.

[صمت]

موسى [ساخرًا]: لم يكتمل "النّصاب القانوني" لنبدأ الاجتماعَ بعدُ.

[صمت]

موسى: هل رأيتِ الشّرطةَ؟

رجاء: نعم، رأيتهم.

[صمت]

موسى: يجب أن يحتاطَ إبراهيم لنفسه! سأقدّم شكوى ضدَّ الشّرطة كي يكفُّوا عن مضايقتِكُم. هذه ثالثُ مرّةٍ يفتّشون عندكم هذا الشّهرَ، أليس كذلك؟

رجاء: توقفنا عن العَدِّ.

[صمت]

موسى: أشعر بالأسف من أجل يونس، دعونا كل الأعضاء الثّلاثين، ولم يحضر إلا القليل منهم.

[صمت]

موسى: مسكين، كان يظنُّ أنّ الجميعَ سيأتي ليلاقيه بالأحضانِ.

رجاء: وأنت كيف قابلتَه؟

רג׳אא׳ [מחייכת חיוך לגלגני]: מצטערת, חשבתי שיונס כאן. [מתכוונת להיכנס חזרה]

מוסא: רג׳אא׳.

[רג׳אא׳ נעמדת במקומה ולא זזה]

מוסא: חכי רגע.

[שתיקה]

מוסא: עוד אין לנו ״קוורום״ כדי להתחיל את המפגש.

[שתיקה]

מוסא: ראית את השוטרים?

רג׳אא׳: כן, ראיתי אותם.

[שתיקה]

מוסא: אבראהים חייב להיזהר. אני אגיש תלונה נגד המשטרה כדי שיפסיקו להציק לכם. זאת הפעם השלישית החודש שהם עושים אצלכם חיפוש, נכון?

רג׳אא׳: כבר הפסקנו לספור.

[שתיקה]

מוסא: כואב לי על יונס. הזמנו את כל שלושים החברים, והגיעו רק אחדים.

[שתיקה]

מוסא: מסכן, הוא חשב שכולם יבואו לפגוש אותו ויקבלו אותו בזרועות פתוחות.

רג׳אא׳: איך פגשת אותו אתה?

موسى: يونس صديق العمر، مثله مثل إبراهيم. يونس كان معنا في التّنظيم منذ البداية. ولنا معه...

رجاء [مقاطعةً]: كان معكم أم كنتم معه؟

موسى: كان معنا في مجموعة المؤسّسين.

رجاء: هل نسيتَ أنّني أيضًا كنتُ معكم. يونس كان هو المؤسِّس ونحن انضممنا إليه. يونس كان قائدَنا.

موسى: أنت لا تعرفينَ كلَّ التّفاصيلِ. أنا كنت من الأوائل و...

رجاء [مقاطعةً]: وأنا كنتُ أوّلُ بنتٍ تنضَمُّ للتّنظيمِ وأوّل بنت ترفع العلم ملثّمةً في المظاهراتِ، تتحدّثُ معي وكأنّني لا أعرفك.

موسى: تعرفينني وأعرفُكِ، لكنّكِ لا تعرفين قصّةَ تأسيسِ التّنظيمِ.

رجاء: هل ستُزوِّر هذه القصة أيضًا؟

[صمت]

موسى: مسكين يونس، عاد محطّمًا ومفلسًا.

[صمت]

موسى: قبل سفرِهِ بشهرٍ فَصلوه من عمله في الصّحيفةِ.

رجاء: ربَّ ضارّةٍ نافعةٍ

موسى: نافعة لمن؟ أقول لك مفصول ومفلس، لذلك هو بحاجة لبيعِ الأرضِ. هل حدثك بالأمرِ؟

[صمت]

رجاء: "الخيرة فيما اختاره الله"

מוסא: יונס חבר אמיתי, ממש כמו אבראהים. הוא היה איתנו בתנזים מההתחלה, יש לנו איתו...

רג׳א׳ [מתפרצת לדבריו]: הוא היה איתכם או שאתם הייתם איתו?

מוסא: הוא היה איתנו בקבוצת המייסדים.

רג׳אא׳: שכחת שגם אני הייתי איתכם? יונס היה המייסד, ואנחנו הצטרפנו אליו. יונס היה המנהיג שלנו.

מוסא: את לא יודעת את כל הפרטים. אני הייתי מהראשונים ו...

רג׳אא׳ [מתפרצת לדבריו]: ואני הייתי הבחורה הראשונה שהצטרפה לתנזים, והבחורה הראשונה שהניפה את הדגל בהפגנות בפנים רעולות. אתה מדבר איתי כאילו שאני לא מכירה אותך.

מוסא: את מכירה אותי ואני מכיר אותך, אבל את לא מכירה את הסיפור על הקמת התנזים.

רג׳אא׳: אתה מתכוון לסלף גם את הסיפור הזה?

[שתיקה]

מוסא: מסכן יונס, חזר שבור וחסר כול.

[שתיקה]

מוסא: חודש לפני שנסע פיטרו אותו מהעבודה בעיתון.

רג׳אא׳: אולי מעז יצא מתוק

מוסא: מתוק למי בדיוק? אני אומר לך שהוא פוטר ושהוא חסר כול. לכן הוא חייב למכור את האדמה. הוא דיבר איתך על זה?

[שתיקה]

רג׳אא׳: אַלְחִ׳ירַה פִּימַא אחְ׳תַארַהְ אללה, הכול לטובה.

موسى: "الخيرة فيما اختاره الله"

[صمت]

موسى: "الخيرة فيما اختاره الله"

رجاء: هل تعرف قصّة هذا المثل؟

[صمت]

رجاء: له قصّةٌ سمعتُها في برنامج دينيٍّ عن ملكٍ كان له وزيرٌ يردّد دائمًا عِبارة "الخيرة فيما اختاره الله". وذات مرّةٍ كان الملك يأكل تفّاحًا وجرح إصبعَه السّكينُ، فقال الوزيرُ كلمتَهُ "الخيرة فيما اختاره الله"، فغضب الملكُ وقال: أيّ خيرةٍ في مكروهٍ أصابني، وأمر الملكُ بأن يُعزلَ الوزيرُ ويُزجَّ به في السّجنِ. وبعد أيامٍ قليلة خرج الملكُ في رحلةٍ صيدٍ ابتعد فيها كثيرًا عن بلده، ودخل إلى بلدٍ آخر يعبد النّارَ. هناك أمسك به أهلُ البلد وقرّروا تقديمَهُ كقربانٍ لآلهتهِم. ولمّا أرادوا إلقاءه في النّارِ، تفحّصوا جسده، فرأوا الجرحَ الغائرَ في إصبعِه، فاستبعدوه وأخلوا سبيله، لأن من شروط القربانِ أن يكون بلا أي شائبة. عاد الملك إلى بلدِهِ وتذكّر كلام الوزير "أنّ الخيرة فيما اختاره الله". وأمر بأن يؤتى به إليه من السّجنِ، ولما رآه قال لقد عرفتُ الخيرةَ فيما حدث لي، أما أنت فما هي الخيرةُ من دخولِكَ السّجن، فردّ الوزير: لو لم أدخلِ السّجنَ لكنتُ رافقتك في رحلةِ الصّيدِ، ولكنتُ بديلَكَ في النّارِ، لذلك أحمدُ الله أنّي كنتُ في السّجنِ حينها.

موسى: "الخيرة فيما اختاره الله". لكن ما الخيرة في حضورنا، وما الخيرة في غياب بقيّة أعضاء التّنظيم؟ من الملك ومن الوزير بيننا؟

رجاء: الله أعلم، السّؤال الأهم هو من هم "عبدة النار" بيننا؟

[صمت]

מוסא: הכול לטובה?

[שתיקה]

רג'אא': אתה מכיר את הסיפור על האמירה הזאת?

[שתיקה]

רג'אא': יש עליה סיפור ששמעתי בתוכנית דת. הוא מספר על מלך שהיה לו וזיר, והווזיר הזה תמיד היה חוזר ואומר "הכול לטובה". באחד הימים אכל המלך תפוח ופצע את אצבעו בסכין. כשהווזיר ראה זאת, אמר כתמיד: "הכול לטובה". המלך כעס ואמר: איזו מין טובה יש בצרה הזאת שקרתה לי? המלך ציווה לפטר את הווזיר ולהשליך אותו לכלא. כעבור ימים אחדים יצא המלך למסע ציד הרחק מעירו ונכנס לעיר אחרת שתושביה היו עובדי אש. כשראו אותו, תפסו אותו והחליטו להקריב אותו לאלים שלהם. לפני שהשליכו אותו לאש, בדקו את גופו וראו את הפצע העמוק באצבעו. הם פסלו אותו ושחררו אותו, שכן אחד התנאים של הקרבת קורבן היה שלא יהיה בו כל מום. המלך חזר לעירו ונזכר בדברי הווזיר: "הכול לטובה". הוא ציווה שיביאו אותו אליו מהכלא, וכשראה אותו אמר: הבנתי מהי הטובה במה שקרה לי. אבל איזו טובה יש בכניסתך לכלא? ענה הווזיר: אם לא הייתי נכנס לכלא, הייתי נלווה אליך במסע הציד, והיו זורקים אותי במקומך לאש, לכן אני מודה לאל על כך שבאותו הזמן הייתי בכלא.

מוסא: בסדר, הכול לטובה. אבל איזו טובה יש בנוכחותנו ובהיעדרותם של שאר החברים בתנזים? מי המלך ומי הווזיר בינינו?

רג'אא': אלוהים יודע. השאלה החשובה יותר היא מיהם עובדי האש בינינו.

[שתיקה]

موسى: تغيّرتِ كثيرًا يا رجاء [يمدّ يده بسيجارة] "نوبلس".

رجاء: أقلعتُ عنه، الحمد لله.

موسى: مند نَوبة القلب الأخيرة، سيجارة أو اثنتين في اليوم. هذه سيجارة الثّورة، يونس ابن عمك كان أول من دخّنها، وكلّنا قلّدناه.

رجاء: سامحه الله، علّمَنَا الصّالحَ والطّالحَ.

موسى: لو سمعته لما صدّقتِ.

[صمت]

موسى: المجنون يريدُ تأسيسَ تنظيمٍ جديدٍ... قال لي إنَه كتب رؤيا سياسيّةَ لحركةٍ وطنيّةٍ جديدةٍ. مجنون!

رجاء: ولِمَ لا؟ سأساعده في ذلك.

موسى: هل جننتِ مثله؟ هل يعرف إبراهيم بهذا الجنون؟

رجاء: نعم يعرف!

موسى: وأنا آخر من يعلم! أنا محاميكم.

[صمت]

رجاء: سنساعده على أن يبدأ حياتَه من جديد. بإمكانِهِ السّكنُ في بيتِ عمّي جوارنا. هو على حاله منذ اشتريناه منه.

[صمت]

موسى: أنا أيضًا عرضتُ عليه العودةَ ورفض. عرضتُ عليه أن يكونَ نائبي أو مديرًا عامّا ورفض. هو لن يتركَ فرنسا، ابنته هناك.

رجاء: ستعيش بيننا، لن نترك لحمَنَا

موسى: أراكِ متحمّسةً لعودتهِ.

מוסא: השתנית מאוד, רג'אא'. [מושיט לה סיגריה] "נובלס".

רג'אא': אַלְחַמְדֻלִלַּה, השבח לאל, הפסקתי לעשן.

מוסא: מאז התקף הלב האחרון אני מעשן רק סיגריה או שתיים ביום. זאת הסיגריה של המהפכה. יונס בן דודך היה הראשון שעישן אותה, וכולנו חיקינו אותו.

רג'אא': יסלח לו האל, הוא לימד אותנו את הטוב ואת הרע.

מוסא: אם היית שומעת אותו, לא היית מאמינה.

[שתיקה]

מוסא: המשוגע רוצה להקים תנזים חדש. הוא סיפר לי שכתב חזון מדיני לתנועה לאומית חדשה. משוגע!

רג'אא': ולמה לא? אני מוכנה לעזור לו בזה.

מוסא: גם את השתגעת כמוהו? אבראהים יודע על השיגעון הזה?

רג'אא': כן, הוא יודע.

מוסא: אני האחרון שיודע! ואני עורך הדין שלכם.

[שתיקה]

רג'אא': נעזור לו להתחיל מחדש את החיים שלו. הוא יכול לגור בבית של דודי לידנו. הוא נשאר באותו מצב מאז שקנינו אותו ממנו.

[שתיקה]

מוסא: גם אני הצעתי לו לחזור, אבל הוא סירב. הצעתי לו להיות הסגן שלי או מנכ"ל, והוא סירב. אין סיכוי שיעזוב את צרפת. הרי הבת שלו שם.

רג'אא': היא תגור איתנו. לעולם לא ננטוש בן משפחה.

מוסא: אני רואה שאת מתלהבת מחזרתו.

رجاء: يونس في النّهايةِ ابن عمّي، وأنا...

موسى: أنتِ ماذا؟

[صمت]

رجاء: أنا سأدعمُهُ حتّى النّهايةِ

موسى: لا أدري ماذا تخطّطين! هل إبراهيم مدرك لذلك؟

رجاء: البارحة تحدّثت مع إبراهيم وتفاهمنا. إبراهيم تركَ موضوعَ الأرضِ لي. لم يتبقَّ له أحدٌ هناك غيرَ ابنتهِ "الظُّفر لا يخرج من اللّحم"

[صمت]

موسى: هل ستدعمينه في بيعِ الأرضِ أيضًا؟ المجنونُ يريدُ أن يشتريَ بثمن الأرضِ مطبعةً، ويصدرُ صحيفةً. يريدُ أن يصرفَ على إقامة تنظيم جديد من ثمن الأرضِ، على طباعة منشورات وإقامة حفلات وتوزيع كتب لينين وماركس الكَفَرة مَجّانًا.

رجاء: أهو قال لك ذلك؟

موسى: نعم! قال ذلك لي قبل قليل، هنا على هذه الشرفة.

رجاء: قال لك ذلك هنا؟

موسى: هنا وعبر الهاتف والفيس. أنا على تواصل دائم معه.

رجاء: وهل سجَّلت ذلك أيضًا؟

موسى: أنا أسجّلُهُ كي أحميَهُ. يونس عاش خارج البلادِ وعرف أشكالًا وألوانًا من النّاسِ. وقد تكون لديه معلومات مهمّة [مازحًا]. أنا أسجّلُ حتّى زوجتي. لا أخفي عليكِ، هو فعلا لديه معلومات مهمّة قد تغنيه إلى الأبد وقد تقضي عليه.

[صمت]

רג׳אא׳: בסופו של דבר יונס הוא בן דודי, ואני...

מוסא: את מה?

[שתיקה]

רג׳אא׳: אני אתמוך בו עד הסוף.

מוסא: אני לא יודע מה את מתכננת. אבראהים מודע לזה?

רג׳אא׳: אתמול דיברתי עם אבראהים והגענו להסכמה. אבראהים השאיר לי לטפל בנושא האדמה. לא נשאר לו שם אף אחד חוץ מהבת שלו. ומשפחה לא עוזבים - כמו שאומרים ״הציפורן לא יוצאת מהבשר״.

[שתיקה]

מוסא: את תתמכי בו גם במכירת האדמה? המשוגע רוצה לקנות בכסף שיקבל תמורתה בית דפוס ולהוציא עיתון. הוא רוצה גם להקים בכסף הזה תנזים חדש, להדפיס כרוזים, לערוך מסיבות ולחלק חינם כתבים של לנין ומרקס הכופרים.

רג׳אא׳: הוא אמר לך את זה?

מוסא: כן, לפני זמן קצר. כאן, במרפסת.

רג׳אא׳: אמר לך את זה כאן?

מוסא: כאן וגם בטלפון ובפייס. אני בקשר קבוע איתו.

רג׳אא׳: הקלטת את זה?

מוסא: אני מקליט אותו כדי להגן עליו. יונס חי בחו״ל והכיר שם אנשים מסוגים שונים. אולי יש לו מידע חשוב. [צחוק קל] אני מקליט אפילו את אשתי. אני לא מסתיר את זה ממך. יש לו מידע ממש חשוב שאולי יעשה אותו עשיר לתמיד ואולי יחסל אותו.

[שתיקה]

رجاء: هل تسجّلُ محدثتنا هذه الآن؟ لا أثقُ بأيّ شيء تقولُه.

[صمت]

موسى [يلتفت حوله ويمسك بيدِها]: رجاء، أنتِ تعرفين أنّني أحبُّكِ

رجاء [تسحب يدها]: أنتَ إنسانٌ جبانٌ

[صمت]

رجاء: قد تكون إنسانًا طيّبًا، لا أعرف! وقد تكون إنسانًا كريما، لا أعرف! وقد تكون زوجًا مثاليًّا، لا أعرف. ما أنا متأكدةٌ منه هو أنّك في داخلِكِ إنسانٌ جبانٌ وخائفٌ.

[صمت]

موسى: الزواج قسمة ونصيب. لم نُخلق لبعضِنا البعض.

[صمت]

موسى: أنا لم أطلبْ منكِ ألّا تتزوّجي وألّا تنجبي. لم أطلبْ منكِ أن تنتظريني. أنت كنت متعجّلة وأنا كنت في أوّل حياتي. لم أكن مستعدًّا للزّواج حينها.

رجاء: هل ستُزّوِر هذه القصّةَ أيضًا؟ هل هذا ما ترويه لزوجتِكَ في اللّيلِ.

موسى: هذه هي الحقيقةُ.

رجاء: الحقيقة هي أنّني أحسستُ بميلٍ نحوك لا أكثر. كنت مِرسال يونس إلينا بعد أن وضعَك نائبًا له، تضحكُ وتسهرُ معنا، بينما كان يونس بعيدًا ومُهابًا. كلّنا شعرنا بحريّتِنا معكَ، تحدّثنا وغنّينا، ودخنا، ولعبنا الورق معك. لكنّك لم تكن يومًا مثل يونس. سافر وتركك في ظلّ غيابه تصغر يومًا بعد يوم، حتّى صرت لا شيء. هذه هي الحقيقة علاقتنا انتهت، لأنك لم تعد تملأ عيني.

רג׳אא׳: אתה מקליט גם את השיחה שלנו עכשיו? אני לא מאמינה לשום דבר שאתה אומר.

[שתיקה]

מוסא: [מסתכל סביבו ואוחז בידה] רג׳אא׳, את יודעת שאני אוהב אותך.

רג׳אא׳: [מושכת את ידה] אתה בן אדם פחדן.

[שתיקה]

רג׳אא׳: אתה אולי אדם טוב, לא יודעת, ואולי אתה גם נדיב, לא יודעת, ואולי אתה בעל אידיאלי, לא יודעת, אבל מה שאני בטוחה הוא שבתוך תוכך אתה פוחד מהצל של עצמך.

[שתיקה]

מוסא: הנישואים נקבעים בשמים. ואנחנו כנראה לא נועדנו זה לזה.

[שתיקה]

מוסא: לא ביקשתי ממך לא להתחתן ולא ללדת ילדים. לא ביקשתי ממך לחכות לי. את רצית לעשות את הכול מהר, ואני רק התחלתי את החיים שלי. באותו הזמן לא הייתי מוכן לנישואים.

רג׳אא׳: גם את הסיפור הזה אתה מסלף? זה מה שאתה מספר לאשתך בלילה?

מוסא: זאת האמת.

רג׳אא׳: האמת היא שחיבבתי אותך, לא יותר. היית השליח של יונס אחרי שהפך אותך לסגן שלו. תמיד היית צוחק ומבלה איתנו עד שעה מאוחרת, ואילו יונס היה מרוחק וסמכותי. כולנו הרגשנו איתך חופשיים, דיברנו, שרנו, עישנו, שיחקנו איתך בקלפים... אבל אף פעם לא היית כמו יונס. הוא נסע, ובצל היעדרו הלכת ונעשית קטן יותר יום אחרי יום עד שהפכת לשום כלום. זאת האמת. הקשר בינינו הסתיים כי הפסקתי להחזיק ממך.

موسى: لم يكن هذا حديثك آنذاك.

رجاء: هذه هي الحقيقة، لم تكن رجلاً يملأ عيني.

موسى: وهل يملؤها يونس الآن؟

رجاء: لولا مناسبة اللّيلة؛ لطردتك الآن من المنزلِ.

موسى: لن تستطيعي ذلك.

رجاء: كنت وقحًا وما زلت وقحًا.

موسى [يقترب منها ويضمّها إليه بقوّة]: هل تريدين أن أذكّرك بوقاحتي؟

رجاء [تُفلت منه]: أنت إنسان حقير، سأخبر إبراهيم وسيؤدّبُك.

موسى: لن تفعلي، وإن فعلتِ لن يستطيع إبراهيمُ أن يصنع معي شيئًا. أنتم مدينون لي بهذا الثّراء. لولاي لكان إبراهيم في السّجنِ، وربما أنت أيضًا. تذكّري أنّني أنا الّذي يحميكُم بالقانونِ. تذكّري ما تُبيّضين من أموال. أسراركم معي، محلّ الصّرافة الّذي تديرينُه وتجارة الشّيكات وتأجير معدّات البناء، هل أكمل؟

رجاء: لا داعي لذلك، لكن تذكّر أنّ كلّ الورق الذي زورته من أجلنا. لدينا نسخ وتسجيلات لك لا تؤدي بك إلى السّجن فحسب بل إلى القتل. لم نكن لنضعَ مصيرَنا في يد إنسان خائن، فاجر وفاسد.

موسى: فاجر ، مرّة واحدة فاجر!! عندما تتحدثين عن الفضيلةِ في بيوتِ العزاءِ تذكّريني قليلًا، تذكّري مواعيدنا وغراميّاتنا أيامَ التّنظيم، وعندما تهاجمين تجّار السّلاح والمجرمين في الفيس بوك تذكّري أن من بيته من زجاج لا يرمي النّاسَ بالحجارةِ.

[صمت]

מוסא: זה לא מה שאמרת אז.

רג'אא': זו האמת.

מוסא: ועכשיו מיונס את כן מחזיקה?

רג'אא': אלמלא האירוע הלילה, הייתי מגרשת אותך עכשיו מהבית.

מוסא: את לא מסוגלת לעשות את זה.

רג'אא': היית חוצפן ונשארת חוצפן.

מוסא [ניגש אליה ומצמיד אותה אליו בכוח]: את רוצה שאני אזכיר לך את החוצפה שלי?

רג'אא' [נחלצת ממנו]: אתה חלאה. אני אספר את זה לאבּראהים, והוא כבר יחנך אותך.

מוסא: את לא תעשי את זה. ואם תעשי את זה, אבּראהים לא יוכל לעשות לי כלום. אתם חייבים לי על כל מה שיש לכם. בלעדי אבּראהים היה בכלא, ואולי גם את. תזכרי שאני הוא זה שמגן עליכם בחוק. תזכרי גם את הכסף שאת מלבינה. אני יודע את הסודות שלכם - העסק לחלפנות כספים, המסחר בצ'קים, השכרת ציוד לבנייה, שאני אמשיך?

רג'אא': לא צריך, אבל תזכור שיש לנו עותקים של כל הניירות שזייפת בשבילנו והקלטות שלך שלא רק שיכניסו אותך לכלא, אלא אפילו יובילו למותך. לא היינו סומכים על בן אדם שהוא בוגד וגם מופקר ומושחת.

מוסא: מופקר?! אני מופקר?! כשאת מדברת על המידות הטובות בבתי האבלים, תזכרי אותי קצת. תזכרי את הפגישות שלנו ואת הרומן שלנו בימי התנזים. כשאת תוקפת את סוחרי הנשק והפושעים בפייסבוק, תזכרי את הפתגם שאומר: "מי שביתו מזכוכית, לא מיידה אבנים על האנשים".

[שתיקה]

رجاء: تمام، لكنّني سأذكّرُ النّاس أيضًا بجبنِكَ وانتهازيّتِكَ.

موسى: وأنا سأتذكّرُ أنّ لديك خمسَ شاماتٍ على ظهرك، وأنّكِ محرومةٌ ومتعطّشةٌ للمسةِ رجلٍ. سأتذكّرُ وسأسامحُكِ. [يمد يده نحو شعرها فتنهره وتبتعد]

[صمت]

رجاء: أنا لن أسامحكَ، كنت ألبسُ ملابسَكَ وأتلثَّمُ بكوفيّتِكَ وأخرجُ مكانك لكتابةِ الشّعارات على الحيطان وإحراق سيارات العملاء. كنت أنا من رفع العلم الفلسطينيّ فوق بناية البلديّةِ، ونسبت ذلك لنفسك في جلسة التّنظيم. ماذا سيقول النّاسُ عندما يعرفون أنّ مرشَّحهم الوطنيّ لرئاسةِ البلديةِ كانت تحميه امرأة. إنسان كاذب ومزوِّر.

موسى: كنت تتخفين في ثيابي والآن تتخفّين في ثياب الدّين. قد أكون مُدّعيًا للوطنيّةِ، ولكنّك أسوأ منّي لأنّكِ تدّعين التّديّن. هل تعرفينَ ماذا قال لي إبراهيم عن جلبابك هذا، وعن مواعظَكِ في بيوتِ العزاءِ للنّساءِ؟.

[صمت]

موسى: إبراهيم قال لي مواعظُ رجاء مثلها مثل تبرّعاتي ومثل تواجدي في

لجان الصُلّح. لا فرق. مثلّما ينظر الرِّجالُ إليَّ باحترام وخوف وطمع، كذلك النّساء تنظر إلى رجاء بنفس النّظرة. الرِّجال يخبرون نساءهم والنّساءُ تخبرُ رجالَها.

رجاء: أنت أنسان كريهٌ. تحسد أخي إبراهيم على نجاحه. سأخبره بما قلته عنّي وعنه.

موسى : قولي ما تريدين. لن يصدِّقكِ أحد، ولن تجرئي على قول ذلك لأحد. وقبل أن تقلّي عقلك ، شاوري إبراهيم، وسترين كيف سيقطعُ لسانك.

[صمت]

רג׳אא׳: בהחלט, אבל אני גם אזכיר לאנשים את הפחדנות והאופורטוניזם שלך.

מוסא: ואני אזכור שיש לך חמש נקודות חן על הגב ושאת בודדה וצמאה למגע של גבר, ואסלח לך [הוא שולח את ידו לשערה, והיא גוערת בו ומתרחקת].

[שתיקה]

רג׳אא׳: אני לעולם לא אסלח לך. פעם הייתי לובשת את הבגדים שלך, מכסה את הפנים שלי בכאפייה שלך ויוצאת במקומך לכתוב סיסמאות על הקירות. אני הייתי זאת שהניפה את דגל פלסטין על בניין העירייה, ואתה ייחסת את זה לעצמך בישיבת התנזים. מה יגידו האנשים כשייוודע להם שאישה גוננה על מועמד המפלגה הלאומית שלהם לראשות העירייה? אדם שקרן וזייפן.

מוסא: פעם היית מתחפשת בבגדים שלי, ועכשיו את מתחפשת בלבוש דתי. אולי אני מתיימר להיות פטריוט, אבל את יותר גרועה ממני, כי את מתיימרת להיות דתייה. את יודעת מה אמר לי אבראהים על הג׳ילבאב שלך ועל הדרשות שלך לנשים בבתי אבלים?

[שתיקה]

מוסא: אבראהים אמר לי: הדרשות של רג׳אא׳ הן כמו התרומות שלי וההשתתפות שלי בוועדות הסולחה. אין שום הבדל. כמו שהגברים מסתכלים עלי בכבוד, בפחד ובחמדנות, כך גם הנשים מסתכלות על רג׳אא׳ באותו מבט. הגברים מספרים לנשים שלהם, והנשים מספרות לגברים שלהן.

רג׳אא׳: אתה מגעיל. אתה מקנא באחי אבראהים על ההצלחה שלו. אני אספר לו את מה שאמרת עלי ועליו.

מוסא: תגידי מה שאת רוצה. אף אחד לא יאמין לך, וגם לא יהיה לך אומץ לספר את זה למישהו. לפני שתעשי את השטות הזאת תתייעצי עם אבראהים ותראי איך הוא ישתיק אותך.

[שתיקה]

موسى: دعينا من كلِّ هذا، لا أنا سأخونكم ولا أنتم ستخونونني. نحن معًا في كلِّ شيءٍ. أنا معكم في أعمالِكم، وأنتم ستكونون معي في البلديّةِ بعد أن نفوزَ بالرّئاسةِ. المهم، ماذا قررتم بموضوعِ الأرضِ؟ إذا فاتحَكَ يونس بالموضوعِ قولي له أنّني محاميك وليتفاوض معي.

[صمت]

موسى : سأقول له أنّكِ لن توقّعي بدون مقابل.

[صمت]

رجاء: يونس مفلس، ونحن من سيشتري الأرضَ. أي مقابل تتوقَّعَه.

موسى [مبتسماً]: أن يعبئ عينك ، و يعبئ سريرك

رجاء: وقح وفاجر

تخرج تاركةً موسى وحده.

מוסא: עזבי. אני לא אבגוד בכם, ואתם לא תבגדו בי. אנחנו ביחד בכול. אני איתכם בעסקים שלכם, ואתם תהיו איתי בעירייה אחרי שנזכה בבחירות. העיקר, מה החלטתם בנוגע לאדמה? אם יונס יפנה אלייך בנושא, תגידי לו שאני עורך הדין שלך ושידון בזה איתי.

[שתיקה]

מוסא: אני אגיד לו שאת בשום פנים ואופן לא תחתמי בלי תמורה.

[שתיקה]

רג׳אא׳: בחייך, ליונס אין גרוש על הנשמה, ואנחנו נהיה אלה שנקנה את האדמה. לאיזו תמורה אתה מצפה בדיוק?

מוסא [מחייך]: שאת תחזיקי ממנו ושהוא יחזיק אותך במיטה.

רג׳אא׳: חצוף ומופקר שכמותך.

היא יוצאת ומשאירה את מוסא לבדו.

المشهد الخامس

[موسى وحده يتفقّد هاتفَهُ الجوّال، يبدو قلقًا. ينبعث الحوارُ التّالي من الهاتفِ]:

موسى: أمستعد لأن تنضمَّ لتنظيم جديد؟

[صمت]

موسى: تنظيمٌ مسلّحٌ جديدٌ.

[صمت]

موسى: خائف؟

يونس: أنا مستعدٌ لفعل أيّ شيء من أجلِ وطني

موسى: أيّ شيء؟

يونس: أيّ شيء.

موسى: حتّى استعمال السّلاح ؟ وإطلاق النار على المتعاونين والجنود؟

[صمت]

يونس: قلت لك أيّ شيء، فعلنا ذلك سابقًا.

[موسى ينهي التسجيلَ، يتلفّت حولَهُ ثم يخرجُ].

תמונה חמישית

[מוסא לבדו. הוא בודק את הטלפון הנייד שלו. הוא נראה מודאג. מהטלפון נשמעת השיחה הבאה]:

מוסא: אתה מוכן להצטרף לתנזים חדש?

[שתיקה]

מוסא: תנזים מזוין חדש.

[שתיקה]

מוסא: אתה מפחד?

יונס: אני מוכן לעשות הכול למען המולדת שלי.

מוסא: הכול?

יונס: הכול.

מוסא: אפילו להשתמש בנשק ולירות במשת"פים ובחיילים?

[שתיקה]

יונס: אמרתי לך: הכול. עשינו את זה בעבר.

[מוסא מסיים את ההקלטה, מסתכל סביבו ויוצא]

المشهد السادس

[يونس ورجاء يدخلان معًا، يبدو عليهما التَّوتُّرُ].

رجاء: دعني أكملُ لك القصّةَ، في إحدى اللّيالي خرج موسى عليه السلام لمناجاةِ ربِّه وسألَهُ: يا ربِّ، كيف يأخذُ الضّعيفُ حقَّهُ من القَويِّ؟ فردَّ اللّهُ: اذهب بعد العصرِ إلى مكان كذا في يوم كذا وسترى ذلك بنفسك. موسى ذهب إلى المكان الّذي حدّدهُ الله، فرأى نبعًا هناك ورأى فارسًا ينزل عن فرسِهِ.

يونس: رجاء!

رجاء: دعني أكمل. نزلَ الرّجلُ وخلع حزامَهُ، شرب واغتسل ثم انصرف ناسيًا حزامَهُ. بعد ذلك بقليل جاء غلام صغير راكبًا حمارًا إلى النّبعِ، اغتسل وشربَ، وعندما أرادَ الانصرافَ وجد حِزام الفارس. فتح الغلام الحزام ، فإذا هو ممتلئ بالمجوهرات. أخذه وانصرف.

يونس: رجاء أريد أن أتحدّثَ معكِ بموضوع مهمٍّ.

رجاء: دعني أكمل لك القصة. بعد ذهاب الغلام بقليل، أقبَلَ على الماء أيضا رجلٌ عجوز ليشربَ ويغتسلَ، وبينما هو كذلك، جاء إليه الفارسُ الّذي نسي حزامه يبحث عنه فلم يجده، سأل الفارس العجوز: أين الحزام؟ أجاب الشيخ لا أعلم ولم أر هنا حزامًا. احتدم النّقاش بينهما، فأشهر الفارس سيفَهُ وقطع رأس العجوزِ.

يونس: لا أريد أن أسمعَ، هذا لا يعني لي شيئًا.

رجاء: اصبر وستفهم كما فَهم موسى. موسى كان ينظر ويتأمّل. قال يا ربّ: إنّ هذا الفارس ظلم عبدَكَ الشّيخَ العجوزَ. فقال له ربُّه: يا موسى، العجوز كان قد قتلَ أبا الفارس منذ زمن بعيد، أما الغلام فكان أبوه قد عمل عند

תמונה שישית

[יונס ורג׳אא׳ נכנסים ביחד ונראים מתוחים]

רג׳אא׳: תן לי להמשיך לך את הסיפור. באחד הלילות יצא מוסא עליו השלום להסתודד עם אלוהיו ושאל אותו: אלוהים, איך החלש לוקח את המגיע לו מהחזק? ענה אלוהים: לך בשעת בין הערביים למקום זה וזה ביום זה וזה ותראה זאת בעצמך. מוסא הלך לאותו מקום וראה שם מעיין ופרש יורד מגב סוסו.

יונס: רג׳אא׳...

רג׳אא׳: תן לי להמשיך. האיש ירד מהסוס, הסיר את החגורה שלו, שתה והתרחץ, אחר כך המשיך בדרכו ושכח את החגורה. לאחר זמן קצר הגיע למעיין בחור צעיר רכוב על חמור. הוא התרחץ ושתה, וכאשר רצה ללכת ראה את החגורה של הפרש. הבחור פתח את החגורה, ולתדהמתו גילה שהיא מלאה באבני חן. הוא לקח אותה, התיישב על החמור והמשיך בדרכו.

יונס: רג׳אא׳, אני רוצה לדבר איתך על נושא חשוב...

רג׳אא׳: תן לי לסיים את הסיפור. כעבור זמן קצר הגיע אל המעיין איש זקן לשתות ולהתרחץ. בעודו מתרחץ חזר לשם הפרש לחפש את חגורתו, ולא מצא אותה. שאל הפרש את הזקן: איפה החגורה? ענה הזקן: לא יודע, לא ראיתי כאן חגורה. פרץ ביניהם ויכוח, והפרש שלף את חרבו והסיר את ראשו של הזקן.

יונס: אני לא רוצה לשמוע. זה לא אומר לי כלום.

רג׳אא׳: תקשיב בסבלנות ותבין כמו שמוסא הבין. מוסא התבונן בנעשה ואמר: יא רַבּ, הפרש הזה עשה עוול לעבדך, הזקן. אמר לו אלוהים: מוסא, הזקן הזה הרג זמן רב לפני כן את אביו של הפרש,

والد الفارس عشرين سنة ولم يُعطه حقَّه. الفارس أخذ حقّ أبيه من الشّيخ العجوزِ، والغلام أخذ حقَّ أبيه من الفارس. سبحان الله.

يونس: هل انتهيتِ؟

رجاء: هذه القصة دليل أنّ لكلّ شيء سبب، وأنّ حياتنا مُقدّرة علينا. حضورك الليلة هنا لسببٍ، وعودتك الى البلاد مكتوبة عليك، و...

يونس [مقاطعاً]: رجاء، أنا عدت لأبيعَ الأرضَ لإبراهيم أو لغيره وأحتاج لتوقيعك. إبراهيم قال إنّه إذا وقّعتِ سيوقِّع هو أيضًا، وقد يشتريها أيضًا إذا رغبتِ في ذلك. الموضوع صار عندك. والآن موسى أخبرني أنّك لن توقّعي. أنا أريد أن أبيعَ حصّتي لا حصّتك أو حصّة إبراهيم في الأرض. الأرض غير مقسومة، وأنا محتاج لإمضائك كي أُتمّمَ البيعَ سواء لكم أو لغيركم. إمضاؤك لا غير. حقُّك محفوظ. موسى أخبرني أنّه محاميك.

رجاء: موسى محامٍ عن نفسه، نحن أبناء عمومة وأكثر! لا حاجة لوساطة بيننا.

يونس: إذن، لماذا المماطلة؟ منذ أن عدت والكلُّ يماطلُني. كلّ أبناء العائلة أخبروني أنّهم لن يوقعوا قبل إبراهيم. زرتهم في بيوتهم، بيتًا بيتًا، فردًا فردًا. هذه الأرض حقّي، وأريدُ أن أبيعَها.

[صمت]

رجاء: يونس!! ما حاجتك لبيعِ الأرضِ؟

[صمت]

ובאשר לבחור הצעיר, אביו עבד אצל אביו של הפרש במשך עשרים שנה, והוא לא נתן לו את המגיע לו עבור עבודתו. הפרש לקח את המגיע לו מהזקן בכך שנקם את דם אביו, והבחור לקח את המגיע לאביו מהפרש. השבח לאל.

יונס: סיימת?

רג׳אא׳: הסיפור הזה מוכיח שלכל דבר יש סיבה, ושהחיים שלנו הם גזירה משמים. באת לכאן הלילה מסיבה כלשהי, והחזרה שלך לארץ נגזרה עליך משמים...

יונס [מתפרץ לדבריה]: רג׳אא׳, אני חזרתי כדי למכור את האדמה לאברהים או למישהו אחר, ואני זקוק לחתימה שלך. אברהים אמר לי שאם תחתמי, גם הוא יחתום ואולי גם יקנה אותה, אם תרצי בזאת. זאת אומרת שזה בידיים שלך. ועכשיו מוסא אמר לי שאין סיכוי שתחתמי. אני רוצה למכור את החלק שלי באדמה, ולא את החלק שלך ולא את החלק של אברהים. האדמה לא מחולקת, ואני זקוק לחתימה שלך כדי להשלים את המכירה לכם או לאחרים. רק החתימה שלך וזהו. הזכות שלך שמורה. מוסא סיפר לי שהוא עורך הדין שלך.

רג׳אא׳: מוסא עורך הדין של עצמו. אנחנו בני דודים ואפילו יותר מזה. אנחנו לא זקוקים למתווכים.

יונס: אם ככה, בשביל מה הסחבת הזאת? מאז שחזרתי, כולם דוחים אותי בלך ושוב. כל קרובי המשפחה שלנו אמרו לי שלא יחתמו לפני שאברהים חותם. עברתי אצלם בית בית. אחד אחד. זאת זכותי, ואני רוצה למכור את האדמה הזאת.

[שתיקה]

רג׳אא׳: יונס, תסביר לי בבקשה, למה אתה רוצה למכור את האדמה?

[שתיקה]

رجاء: ماذا لو عدتَ لتستقرَّ هنا من جديدٍ. إبراهيم باستطاعتِهِ أن يفتح لك صحيفةً محليّةً. نحن فعلًا بحاجة لصحيفة. "صوت البلد"، اسم جميل، أليس كذلك؟. بإمكاننا أن نعمل بها سويّة، أنا أيضًا سئمت إدارة محلِّ الصّرافةِ.

[صمت]

رجاء: بإمكاننا أن نؤسّسَ التّنظيمَ من جديد من خلال الصّحيفةِ.

[صمت]

رجاء: يونس، ألا تفهم ما أحاول أن أقولَه لك؟ ألا تشعر بما أحاول أن أوصلَهُ لك؟!

[صمت]

يونس: رجاء أنا تعبان، وأحتاج النّقودَ في أسرعِ وقتٍ.

[صمت]

رجاء: ابنتك ستكون ابنتنا، ابنتي. لا تقلق. عد معها. وأنت ستكون معي...

يونس [يقاطعها]: ابنتي ستضيعُ منّي.

رجاء: سافر، واحضرها معك، إبراهيم سيغطّي كلَّ التّكاليفِ. أنا سأغطّي كلَّ التّكاليفِ، اعتبرها قرضًا. أعِدِ النّقودَ عندما تبدأُ العملَ في الصّحيفةِ.

[صمت]

يونس: أرجوكم وقّعوا ودعوني أبيع الأرضَ لكم أو لغيركم. أنا مخنوق.

رجاء: هذا الموضوع يحتاج وقتًا، ألا تثق بي. عُدْ، وبعدها بِع الأرضَ على مهلك.

רג'אא': למה שלא תחזור להשתקע כאן מחדש? אבראהים יכול לפתוח לך עיתון מקומי. אנחנו באמת זקוקים לעיתון. "קול העיר" זה שם יפה, נכון? נוכל לעבוד בו יחד. גם לי נמאס מניהול חנות החלפנות.

[שתיקה]

רג'אא': ואנחנו יכולים להקים מחדש את התנזים באמצעות העיתון.

[שתיקה]

רג'אא': יונס, אתה לא מבין את מה שאני מנסה להגיד לך? אתה לא מרגיש את מה שאני מנסה להעביר אליך?

[שתיקה]

יונס: רג'אא', בבקשה ממך, אני עייף וזקוק לכסף כמה שיותר מהר.

[שתיקה]

רג'אא': הבת שלך תהיה הבת שלנו, הבת שלי. אל תדאג. תחזור איתה ותהיה איתי...

יונס [מתפרץ לדבריה]: אני אאבד את הבת שלי.

רג'אא': תיסע ותביא אותה איתך. אבראהים יכסה את כל ההוצאות. אני אכסה את כל ההוצאות. תראה את זה כהלוואה. תחזיר את הכסף כשתתחיל לעבוד בעיתון.

[שתיקה]

יונס: אני מבקש מכם, תחתמו ותאפשרו לי למכור את האדמה לכם או לאחרים. אני מרגיש חנוק.

רג'אא': העניין הזה דורש זמן. אתה לא סומך עליי? תחזור ואחר כך תמכור את האדמה בלי לחץ.

يونس: أرجوكِ، دعيني من الحديثِ عن الثّقةِ

رجاء: تكلّم. لم نتعوّد إلّا على الصّراحةِ بيننا.

يونس: هذا كان أيّام التّنظيم، لا أنتِ ولا إبراهيم بحاجة لصحيفةٍ، ولا البلد بحاجة لتنظيمٍ جديدٍ. يكفيكم ما عندكم. لا أحتاج شفقةً من أحد.

رجاء: الموضوع ليس شفقة، إبراهيم سَيوفّرُ أموالًا كثيرة يَصرفها الآن على دعاية الانتخابات، والصحيفةُ بإمكانها أن تكونَ مُربحةً.

يونس: قد أكون رجلًا فاشلًا ومحبطًا، ولكنّني لستُ غبيّا.

رجاء: ما يخيفك في العودةِ والاستقرارِ في وطنِكَ؟

يونس: رجاء، أنت لا تعرفينني.

رجاء: أنت على الفيس معي ليل نهار. تحدّثنا عن كلِّ شيءٍ، سياسة وفنّ ومناسبات وأخبار العائلة والحارّة..

يونس: تحدثنا عن كلّ شيءٍ، إلّا عنّي.

رجاء: معك حقّ، تحدثنا عن كلِّ شيءٍ، إلّا عنكَ وعنّي.

يونس: أرجوكِ، أنتِ ابنةُ عمّي. أنتِ أختي.

[صمت]

رجاء: معك حقّ. لم نتحدّث عن أسبابِ هجرتِكَ، عن خيبةِ أملِ أعضاءِ التّنظيمِ، عن زعيمهم الّذي فضّل المتطوّعةَ الفرنسيّةَ "جرمين" على "فلسطين"، فَضّل "باريس" على "التنظيم". هل هذه هي الصّراحةُ الّتي تريدُها؟

[صمت]

יונס: בחייך, תעזבי אותי מדיבורים על אמון.

רג׳אא׳: בגדתי אי־פעם באמון שלך? תענה לי! תמיד דיברנו זה עם זה בגילוי לב.

יונס: זה היה בימי התנזים. לא את ולא אבּראהים זקוקים לעיתון, והעיר לא זקוקה לתנזים חדש. מספיק לכם מה שיש לכם. ואני לא זקוק לרחמים מאף אחד.

רג׳אא׳: זה לא עניין של רחמים. אבּראהים יחסוך הרבה כסף שעכשיו הוא מוציא על תעמולת בחירות, והעיתון יכול להיות רווחי.

יונס: אולי אני אדם כושל ומתוסכל, אבל אני לא טיפש.

רג׳אא׳: מה כל כך מפחיד אותך בלחזור למולדת שלך ולהשתקע בה?

יונס: רג׳אא׳, את לא מכירה אותי.

רג׳אא׳: אתה הרי איתי בפייס יומם ולילה. דיברנו על הכול, על פוליטיקה, אומנות, אירועים מיוחדים, חדשות המשפחה והשכונה...

יונס: נכון, דיברנו על הכול חוץ מאשר עלי.

רג׳אא׳: אתה צודק, דיברנו על הכול חוץ מאשר עליך ועלי.

יונס: אני מבקש ממך, את הרי בת דודי. את אחותי.

[שתיקה]

רג׳אא׳: אתה צודק, לא דיברנו על הסיבות להגירה שלך, על האכזבה של חברי התנזים, על המנהיג שלהם שהעדיף את המתנדבת הצרפתייה ז׳רמיין על פלסטין, העדיף את פריז על התנזים. כאלה דברים כנים אתה רוצה?

[שתיקה]

يونس: هل ستوقّعينَ أم لا؟ هل سيشتري إبراهيمُ الأرضَ أم عليّ أن أبحثَ عن مشترٍ آخر؟.

رجاء: هل تريدُ مزيدًا من الصّراحةِ؟

يونس: لم أخترِ الهجرةَ، سافرتُ مضطرًّا

رجاء: هذا ما اقنعتَ به نفسَكَ

يونس: تعرفين أنّني كنتُ مطاردًا حتّى في رزقي، وأفشلوا كلَّ مشاريعي.

رجاء: اعتُقلتَ وخرجتَ من السّجنِ، وكان من المفروضِ أن تستمرَّ الحياةَ.

يونس: أنا كنتُ رئيسَ التّنظيمِ.

رجاء: وأنا كنتُ أتبعُكَ بعيونٍ مغمضة.

يونس: هل تحاسبينني الآن؟ هل أنا مسؤولٌ عن كلّ مشاكلكم؟ هل أنا مسؤولٌ عن بلد كانت تلد معسكرات العملِ التّطوعيّ والجمعياتِ الخيريّةَ وتنظيماتِ الكفاحِ المسلّحِ والعملَ السّياسيَّ، وصارت الآن لا تلدُ إلّا العجزَ واليأسَ وعائلاتِ الإجرامِ وحيتانِ المالِ! تعالوا وارجموني. أمسكي حجرًا وقفي في الدّور لترجميني.

رجاء: أنتَ تركتنا وحدنا، هربت!

يونس: فلنفرض أنّني هربت، هل أنا مسؤولٌ عن إجرام إبراهيم وتجارة السِّلاحِ، عن كذب موسى وانتهازيّته وعنك أنت؟ كنتِ تحبّين موسى، ماذا كنتِ تتوقّعين منّي؟ هل أنا مسؤول أنّك لم تتزوّجي ولم تنجبي؟ هل أنا مسؤولٌ عن كلّ هذا؟

[صمت]

رجاء: لا يعجبك أنّني تحجّبتُ!! ما زلتَ تعتبرُ ذلك تخلّفًا.

יונס: את תחתמי או לא? אבראהים יקנה את האדמה או שאני צריך לחפש קונה אחר?

רג'אא': אתה רוצה עוד מהכנות הזאת?

יונס: לא בחרתי להגר, נאלצתי לנסוע.

רג'אא': שכנעת בזה את עצמך.

יונס: את יודעת שרדפו אחרי ואחרי הפרנסה שלי, ושטרפדו את כל הפרויקטים שלי.

רג'אא': נעצרת ויצאת מהכלא, והיית אמור להמשיך בחיים שלך.

יונס: אני הייתי ראש התנזים!!

רג'אא': ואני הלכתי אחריך בעיניים עצומות.

יונס: את מתחשבנת איתי עכשיו? אני אחראי לכל הבעיות שלכם? אני אחראי לעיר שהולידה את מחנות העבודה ההתנדבותית, את אגודות הצדקה, את ארגוני המאבק המזוין והעשייה הפוליטית, ועכשיו היא מולידה רק חוסר אונים, ייאוש, משפחות פשע וכרישי הון? בואו תרגמו אותי באבנים. קחי אבן ותעמדי בתור כדי לזרוק עלי.

רג'אא': אתה השארת אותנו לבד וברחת.

יונס: נניח שברחתי, אז אני אחראי לפשעים ולסחר של אבראהים בנשק, לשקר של מוסא ולאופורטוניזם שלו ולךְ? את אהבת את מוסא. למה ציפית ממני? אני אחראי לזה שלא התחתנת ואין לך ילדים? אני אחראי לכל זה??

[שתיקה]

רג'אא': לא מוצא חן בעיניך שלבשתי חיג'אב, אתה עדיין חושב שזה פרימיטיבי?!

يونس : هذا شأنُكِ الخاصُّ.

رجاء: فكّرتُ فيهِ كثيرًا قبل أن أتحجّبَ. إبراهيم هو الّذي شجّعني بعد موت "سليم" أخي.

يونس: رحمه الله

رجاء: : سليم كان يقف هنا على هذه الشّرفةِ [تلف حول اصيص ورد]، كان يدخّنُ سيجارة ويتحدّثُ معي، رصاصة وانتهى كل شيء. حياته وحياتنا. رصاصة تائهة. تائهة، لكن في النهاية سنجد من أطلقها. لم يتبقَّ لي إلّا الذّكريات والقرآن وإبراهيم أخي وأنت. ليس لي في الدنيا غيركم.

يونس : رجاء، أنت مثل أختي وليس أكثر من ذلك. لا تتوقَّعي منّي أكثر من ذلك.

رجاء: أتوقّع منكَ أن تبدأ من جديد، أن تجرّبَ عالمنا. اصبر. أنت أنجبتَ سيرين بعد عشرين سنة مع جيرمين. ألا تستطيع أن تصبر معي سنة، شهر؟ جرّب، ماذا ستخسر؟

يونس: سأخسر عالمي، عالمكم لا يفهم إلا لغةَ القوّةِ والمالِ والفسادِ.

رجاء: جرّب أن تصلحَه، جرّب معي.

يونس: جرّبت أيّام التّنظيمِ وفشلت.

رجاء: إذن جرب أن تخرِّبه، "وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ"[3]، ألا تذكر الشّعر الذي كنت تقتبسه في خطبك : "سيكون خرابًا.. سيكون خرابًا.. سيكون خرابًا.. هذي الأمّةُ لابدّ لها أن تأخذ درسًا

3. قرأن كريم، سورة البقرة، الآية 216

יונס: זה עניינך הפרטי.

רג׳אא׳: חשבתי הרבה לפני שלבשתי חיג׳אב. אבּראהים היה זה שעודד אותי ללבוש אותו אחרי שאחי סלים נהרג.

יונס: ירחם עליו האל.

רג׳אא׳: סלים עמד כאן במרפסת [היא מסתובבת סביב עציץ ורדים], עישן סיגריה ודיבר איתי. כדור אחד, והכול נגמר. החיים שלו והחיים שלנו. כדור תועה. כן, כדור תועה. אבל בסוף אנחנו נמצא מי ירה אותו. לא נשאר לי דבר מלבד הזיכרונות, הקוראן, אחי אבּראהים ואתה. אין לי בעולם אף אחד מלבדכם.

יונס: רג׳אא׳, את כמו אחותי, לא יותר מזה. אל תצפי ממני ליותר מזה.

רג׳אא׳: אני מצפה ממך שתתחיל מחדש, שתנסה את העולם שלנו. סבלנות, אתה הבאת את סירין אחרי עשרים שנה עם ז׳רמיין. אז אתה לא יכול להחזיק איתי מעמד שנה, חודש? תנסה, מה יש לך להפסיד?

יונס: אני אפסיד את העולם שלי. העולם שלכם מבין רק את שפת הכוח, הכסף והשחיתות.

רג׳אא׳: אז תנסה לתקן אותו. תנסה יחד איתי.

יונס: ניסיתי בימי התנזים ונכשלתי.

רג׳אא׳: אם ככה, תנסה להרוס אותו. כמו שכתוב בקוראן, ״ואולם יש אשר תמאסו בדבר־מה אף כי טוב הוא לכם״.[3] אתה זוכר את קטעי השירה של המשורר העיראקי ההוא שנהגת לצטט בנאומים שלך? ״יהיה חורבן... יהיה חורבן... יהיה חורבן... לאומה זו אין מנוס מללמוד

3. הקוראן, סורה 2 [אלבַּקַרַה / הפַּרה], פסוק 216 (התרגום מתוך: הקוראן, בתרגום אורי רובין, תל אביב: הוצאות אוניברסיטת תל אביב, 2016).

في التخريب!"[4]

يونس: أكملي، لذلك تكملةٌ لا بدّ منها: "تعب الطّينُ[5]، سيرحلُ هذا الطينُ قريبًا، تعب الطّينُ". رجاء، هل تضحكين عليَّ أم على نفسِكِ؟ أنا على أخر رمق إذا لم أبع الأرض، لن يتبقَّ لي سببٌ للحياةِ، سأفقدُ كلَّ شيء، ابنتي وبيتي. كلَّ شيء.

رجاء: قلت لك جرِّب من جديد معنا هنا، نحن أهلُكَ. ماذا تبقّى لك في فرنسا؟!

يونس: أرجوك، لستُ بحاجة لمزيدٍ من المواعظَ، هل ستوقّعين أم لا؟ أنا محتاجٌ لثمنِ الأرضِ مثلما تحتاجين الهواء لتتنفَّسي.

[صمت]

رجاء: هل تعرف أنّني كثيرًا ما فكّرتُ في الهرب إلى دولةِ الخلافةِ. لو كنتُ أصغر عمرًا لفعلتِها. لديّ أصدقاء على الفيس يبعثون لي فيديوهات خاصّة عن حكم داعش والحياة هناك.

يونس : قلتُ لك في الفيس أنّنا لن نتفقَ، أنتِ لا ترينَ العالمَ إلّا معكِ أو ضدّكِ.

رجاء: هذا ما علّمتنا إيّاه، دعنا نكونُ أنا وانتَ وإبراهيم وحتّى موسى والبقيّة معًا من جديدٍ، وليكن كلُّ العالمِ ضدَّنا. عندما ترى طرفًا يجتمعُ على عدائه أمريكا واسرائيل وملوك العرب، اعرف أنّ هذا الطرفَ على حَقٍّ. قال النبي - صلى الله عليه وسلم:

4. مظفر النواب، من قصيدة "وتريّات ليليّة".
5. نفس المصدر السابق

שיעור בהרס״.[4]

יונס: יש לזה המשך מחייב: ״עייף הטיט, טיט זה יעזוב בקרוב, עייף הטיט״.[5] רג׳אא׳, את צוחקת עלי או על עצמך? אני על סף קריסה. אם לא אמכור את האדמה, לא תישאר לי סיבה לחיות. אאבד הכול, את בתי, את ביתי, הכול.

רג׳אא׳: אמרתי לך, תנסה לחיות כאן מחדש איתנו. אנחנו המשפחה שלך. מה נשאר לך בצרפת?

יונס: תעשי לי טובה, אני לא זקוק לעוד הטפות ממך. את תחתמי או לא? אני ממש צריך את הכסף שאקבל עבור האדמה, כמו שאת צריכה אוויר לנשימה.

[שתיקה]

רג׳אא׳: אתה יודע שהרבה פעמים חשבתי לברוח למדינת הח׳ליפות? אילו הייתי צעירה יותר, הייתי עושה את זה. יש לי חברים בפייס ששולחים לי סרטי וידיאו פרטיים על השלטון של דאעש ועל החיים שם.

יונס: אמרתי לך בפייס שאין סיכוי שתהיה בינינו הסכמה. את רואה את העולם בשחור ובלבן - או איתך או נגדך.

רג׳אא׳: זה מה שלימדת אותנו. בוא נהיה אני ואתה ואבראהים ואפילו מוסא והשאר ביחד מחדש. ומצדי, שכל העולם יהיה נגדנו. כשאתה רואה צד אחד שאמריקה, ישראל והמלכים הערבים מסכימים על האיבה נגדו, תדע שהצד הזה צודק. הנביא, יברך אותו אלוהים וייתן לו שלום,

4. מתוך הפואמה ״וַתַּרִיַאת לַיְלִיַה״ (״צלילי מיתר ללילה״) מאת מוּזַפר אלנַוַאבּ. אלנַוַאבּ הוא משורר עיראקי בן המאה העשרים. הוא התפרסם בזכות שירתו הפוליטית המחתרתית שבה הוא מביע ביקורת נוקבת נגד משטרי העריצות בעולם הערבי. שירתו הייתה פופולארית מאוד בחוגי האינטלקטואלים הערבים בשנות השבעים והשמונים. היה נהוג להקשיב לשירתו דרך קלטות בקולו.

5. מתוך הפואמה ״וַתַּרִיַאת לַיְלִיַה״ (״צלילי מיתר ללילה״) מאת מוּזַפר אלנַוַאבּ.

"إنَّ العَبْدَ لَيَعْمَلُ، فِيما يَرَى النَّاسُ، عَمَلَ أهْلِ الجَنَّةِ وإنَّه لَمِنْ أهْلِ النَّارِ، ويَعْمَلُ فِيما يَرَى النَّاسُ، عَمَلَ أهْلِ النَّارِ وهو مِن أهْلِ الجَنَّةِ، وإنَّما الأعْمالُ بخَواتِيمِها"[6]. صدقني أهمُّ شيءٍ أن تكون في عائلةٍ، في مجموعة، في تنظيمٍ يحميكَ وتحميه، يعطيك وتعطيه.

[صمت]

يونس: رجاء هل ستوقّعين؟

[صمت]

رجاء: سأوقّعُ إذا قررتَ البقاءَ معنا

يونس: أنت تلوينَ ذراعي.

رجاء: هذا لمصلحتِكَ

[صمت]

يونس: مصلحتي أن أصبحَ مثلكم.

[صمت]

رجاء: أنظر كل هذا الخير حولك. نحن بنينا حياتَنا بعدَ التّنظيم من جديد. نحن عمليًّا أقمنا تنظيمًا جديدًا أقوى وأقرب إلى النّاسِ ممّا كان لنا.

يونس: لا علاقةَ للتّنظيمِ الّذي أقمته بأعمالكم. موسى لم يُبق على شيء من التّنظيم سوى اسمه.

6. من حديث صحيح رواه البخاري، كتاب الرقاق، باب الأعمال بخواتيمها.

אמר: "עבד [האל] שעושה מעשים הנראים לאנשים כמעשי אנשי גן העדן כשלמעשה הוא מאנשי הגיהינום, או עושה מעשים שנראים לאנשים כמעשי שוכני הגיהינום כשלמעשה הוא מאנשי גן העדן, הגמול על המעשים נקבע לפי תוצאותיהם".[6] תאמין לי, הדבר החשוב ביותר הוא שיש לך משפחה, קבוצת שייכות, ארגון שמגן עליך ואתה מגן עליו, שנותן לך, ואתה נותן לו.

[שתיקה]

יונס: רג'אא', את מתכוונת לחתום? אני לא זקוק להטפות נוספות.

[שתיקה]

רג'אא': אני אחתום אם תחליט להישאר איתנו.

יונס: את מכופפת לי את היד.

רג'אא': זה לטובתך.

[שתיקה]

יונס: טובתי היא להיות כמוכם?

[שתיקה]

רג'אא': תראה את כל הטוב מסביבך. אנחנו בנינו מחדש את החיים שלנו אחרי התנזים. למעשה, הקמנו תנזים חדש חזק יותר וקרוב יותר לאנשים מהתנזים הקודם.

יונס: אין כל קשר בין התנזים שהקמתי למעשים שלכם. מוסא לא השאיר דבר מהתנזים מלבד השם שלו.

6. מתוך קובץ החדית'ים (מסורות על נביא האסלאם או מפי הנביא) המהימנים שאיגד מֻחַמַּד בן אסמאעיל אלבֻּח'ארי (בכִּתאב אלרקאק).

رجاء: أنا أقصدُ التّنظيم الّذي بناه إبراهيم. إبراهيم بنى عائلةً كبيرةً فيها أبناءُ عائلتِنا وكلُّ من يعمل لديه في محلِّ الصّرافةِ، شركة البناءِ، المخبز، مصنع المكابيس، ومحلات الأثاث وتأجير أدوات البناء. عائلة واحدة.

[صمت]

يونس: تريدني أن أتاجرَ بالسِّلاحِ معَكُم؟

رجاء: لا تصدِّق الإشاعاتِ، أريدُكَ أن تعيشَ معنا، ستفتح جريدةً من جديد، صوت البلد، فجر البلد، رسالة البلد، انتق ما شئت، واذا أحببت سنرشّحُكَ المرّةَ القادمةَ لرئاسةِ البلديَّةِ بدلًا من موسى، أنت أحقُّ وأقدرُ منه. موسى قال إنّكَ كتبتَ رؤيا جديدة لتنظيمٍ جديدٍ. سنبني التَّنظيمَ الّذي تحلم به، بالمناسبة انتبهْ من موسى ، موسى يُسجّلُ محادثاتِكَ معَهُ. لا أعرف ماذا يُخطّط وهو...

يونس [مقاطعًا]: يسجّلُني أنا؟

رجاء: موسى لا يثقُ بأحدٍ، يسجِّلُ الجميعَ، انتبه فحسب. كلُّ البلدِ تُسجِّلُ لبعضها البعض.

يونس: لم أعد أعرفُكُم، لماذا يسجِّلُني موسى؟

رجاء: لا أعرف، اسأله بنفسِكَ

يونس: لم أعد أفهمُكُم! هل أنتم أهلي ؟ هل هذه بلدي؟ من أين جاء هذا الخرابُ والفسادُ والفوضى والعنفُ. لم أعدْ أعرفُكُم!!

رجاء: لن أقولَ لكَ هذا من إسرائيل، لأنَّك لن تصدَّقني. لكن هذا ما وَلِدنَاهُ منها. هي الأبُ ونحن الأمّ والعنف والعجز أبناؤنا.

רג׳אא׳: התנזים הישן שלך הוא רק שם שמוסא משתמש בו בבחירות. אני מתכוונת לתנזים שאבּראהים הקים. אבּראהים הקים משפחה גדולה שכוללת את המשפחה שלנו ואת כל מי שעובד אצלו בחנות החלפנות, בחברת הבנייה, במאפייה, במפעל החמוצים, בחנויות הרהיטים ובהשכרת ציוד לבנייה. כולנו משפחה אחת.

[שתיקה]

יונס: את רוצה שאסחר איתכם בנשק?

רג׳אא׳: אל תאמין לשמועות. אני רוצה שתחיה איתנו, שתפתח מחדש עיתון שיקראו לו ״קול העיר״ או ״שחר העיר״ או ״ידיעות העיר״, תבחר איזה שם שתרצה. ואם תרצה, נציע בפעם הבאה את המועמדות שלך לראשות העירייה במקום מוסא. אתה ראוי לזה יותר ממנו ומסוגל לעשות את זה יותר טוב ממנו. מוסא סיפר שכתבת חזון חדש לתנזים חדש. אנחנו נבנה את התנזים שאתה חולם עליו. דרך אגב, תיזהר ממוסא. הוא מקליט את השיחות שלך איתו. אין לי מושג מה הוא מתכנן, הוא...

יונס [מתפרץ לדבריה]: הוא מקליט אותי??

רג׳אא׳: מוסא לא בוטח באף אחד. הוא מקליט את כולם. רק תשים לב וזהו. כל האנשים בעיר מקליטים זה את זה.

יונס: אני כבר לא מכיר אתכם. למה שמוסא יקליט אותי?

רג׳אא׳: לא יודעת. תשאל אותו.

יונס: אני כבר באמת לא מבין אתכם! אתם המשפחה שלי? זוהי העיר שלי? מאיפה צצו ההרס והשחיתות והבלגן והאלימות האלה? אני כבר ממש לא מכיר אתכם.

רג׳אא׳: לא אגיד לך שזה בגלל ישראל, כי אתה לא תאמין לי. אבל זה מה שילדנו ממנה. היא האב ואנחנו האם, והאלימות וחוסר האונים הם הבנים שלנו.

يونس: ومع ذلك تطلبين منّي أن أبقى!!

رجاء: أنتَ الأملُ. النّاسُ ترى فيك الأملَ. أنظر حولَكَ، أنت أنظفُ من في هذه البلد. ماذا قلت، هل أنت موافق؟

يونس: أفهم أنّكِ لن توقِّعي

رجاء: فَكِّر فيما عرضتُهُ عليكَ.

يونس: ليس لدي ما أعطيكِ إيّاه، صدِّقيني، قلبي مهزوم، وجسدي مهزوم. أنا على آخر رمَق. صحراء. لن تجدي في داخلي إلّا الخرابَ والصُّراخَ.

رجاء: فكر على مهلك. سأرى من حضرَ من المدّعوين وأعودُ إليكَ.

[رجاء تخرجُ فيما يبقى يونسُ وحده]

יונס: ולמרות כל זה את מבקשת ממני להישאר?

רג׳אא׳: אתה התקווה. האנשים רואים בך את התקווה שלהם. תסתכל סביבך. אתה האדם הכי נקי בעיר. מה אמרת? אתה מסכים?

יונס: אני מבין שאת לא מתכוונת לחתום.

רג׳אא׳: תחשוב על מה שהצעתי לך.

יונס: אין לי מה לתת לך. תאמיני לי, הלב שלי מובס, הגוף שלי מובס. אני על סף קריסה.

רג׳אא׳: קח את הזמן ותחשוב בנחת. אני אלך לראות מי מהמוזמנים הגיע ואחזור אליך.

[רג׳אא׳ יוצאת, ויונס נשאר לבדו]

المشهد السابع

[يونس يتحدّثُ عبرَ الهاتفِ بعصبيةٍ].

يونس: قلتُ لكَ، لا تتّصلي، أنا سأتّصل بك. سأبيعُ الأرضَ وأسدّدُ كلَ الدّفعاتِ المستحقّة. ألا تفهمين؟ قلت لك سأتصل بك حالما أبيعُ الأرضَ.

[صمت]

يونس: سيرين جانبك؟ دعيني أتحدَّثُ معها.

[صمت]

يونس: ماذا تعنين، لا تفضِّلين!

[صمت]

يونس: هل أحتاجُ لإذنِكِ الآن كي أكلّمَ ابنتي؟

[صمت]

يونس: ضعيها على السَّماعةِ أريدُ فقط أن أقولَ لها إنِّي أحبُّها.

[صمت]

يونس: "جيرمين" أرجوكِ. كلمةً واحدةً فقط.

[صمت]

يونس : أتوسَّلُ إليكِ ..سيرين!! سيرين!! بابا، بابا...

يونس يقفل الهاتف ويطرق ساهمًا

يونس : سيرين!! بابا، بابا، أنا أحبُّكِ.

[يدخل موسى يتلفت حوله، لا ينتبه لوجود يونس في زاوية الشّرفةِ].

תמונה שביעית

[יונס מדבר בטלפון בעצבנות]

יונס: אמרתי לךְ, אל תתקשרי. אני אתקשר אלייך. אני אמכור את האדמה ואחזיר את כל התשלומים שאני חייב. את לא מבינה? אמרתי לך שאתקשר אלייך מיד אחרי שאמכור את האדמה.

[שתיקה]

יונס: סירין לידך? תני לי לדבר איתה.

[שתיקה]

יונס: מה פירוש את מעדיפה שלא?

[שתיקה]

יונס: אני צריך לקבל ממך אישור לדבר עם הבת שלי?

[שתיקה]

יונס: תני לה את הטלפון. אני רק רוצה להגיד לה שאני אוהב אותה.

[שתיקה]

יונס: ז'רמיין, בבקשה, רק מילה אחת.

[שתיקה]

יונס: סירין, זה אבא, אבא...

יונס סוגר את הטלפון ויושב בראש מורכן, עצוב ונואש.

יונס: סירין, זה אבא, אבא אני אוהב אותך.

[מוסא נכנס ומסתכל סביבו. הוא לא מבחין ביונס שיושב בפינת המרפסת]

[فجأةً يَستلُّ مسدَّسًا ويطلق النّارَ منه عاليًا. يونس ينبطح أرضًا خائفًا. موسى ينتبه إليه ويضحك]

موسى: آسف، آسف. لم أنتبه لوجودِك هنا.

يَمدّ يدَه ليساعدَ يونس على النّهوضِ. يونس يتجاهل يدَهُ، وينهضُ وحده.

يونس: أنت طبيعي؟ تطلقُ النّارَ في المنزل؟

موسى [مبتسمًا]: آسف، لم ألاحظْ وجودَك.

يونس: لا أفهمُكَ، لماذا تطلق النّارَ؟

موسى: لا أعرفُ، جاء ببالي أن أفعلَ ذلك!

[صمت]

موسى: هده رسالةٌ

يونس: رسالةٌ لمن؟

موسى: رسالةٌ لأهلِ البلِد بعد تفتيشِ الشُّرطةِ. رسالة أنّ بيتَ إبراهيم له من يحميه. ما أطلقته الآن لا شيء، انتظر آخرَ اللّيل.

يونس: ما حاجتكم لذلك، أنت مرشّحٌ لرئاسةِ البلديّةِ أم لرئاسةِ تنظيمِ إجرامٍ.

[صمت]

موسى: لا تخف، هذا المسدَّس مرخَّص

يونس: موسى الّذي عرفته لم يكن ليحملَ مسدّسًا مرخَّصًا

موسى: ويونس صديقي لم يكن ليرتعبِ هكذا، أين يونس زمان؟

يونس: مات

לפתע הוא שולף אקדח ויורה באוויר. יונס משתטח על הארץ בפחד. מוסא מבחין בו וצוחק.

מוסא: מצטער, מצטער, לא שמתי לב שאתה כאן.

מוסא מושיט את ידו לעזור ליונס לקום. יונס מתעלם מידו וקם ללא עזרה.

יונס: אתה נורמלי? לירות בבית?

מוסא [מחייך]: מצטער, לא שמתי לב שאתה כאן.

יונס: אני לא מבין אותך. למה אתה יורה? למה?!

מוסא: וואלה לא יודע, בא לי לירות אז יריתי.

[שתיקה]

מוסא: זה מסר.

יונס: מסר למי?

מוסא: מסר לתושבי הכפר אחרי החיפוש שהמשטרה ערכה. מסר שאומר שיש מי ששומר על הבית של אבראהים. ומה שיריתי עכשיו זה עוד כלום, חכה לסוף הלילה.

יונס: בשביל מה אתם צריכים את זה? אתה מועמד לראשות העירייה או לראשות ארגון פשע?

[שתיקה]

מוסא: אל תפחד, האקדח הזה ברישיון.

יונס: מוסא החבר שלי לא היה מחזיק אקדח ברישיון.

מוסא: ויונס החבר שלי לא היה נבהל ככה. איפה יונס של פעם?

יונס: מת.

موسى: أين يونس الّذي أطلقَ النّارَ على دارِ "محمود العلول" وعلى سيارةِ "سليم أبو جاسر" وتاجر الأراضي "عماد هاشم".

يونس: مات

[صمت]

موسى: الخطبة الّتي أعددتّها لليلة ملأتها باقتباسات من أشعارِ مظفّر، تحيّةً منّي لكَ و للزّمنِ الجميلِ. هل تريد أن تسمعَها. قد يكون لديك ملاحظات تفيدني.

[صمت]

موسى: "لأمرٍ يهاجر هذا الذي أسمه المتنبي، وتعشقهُ بالعذاب النساء، وما قدرٌ أنه في الجزيرة يومًا.. وفي مصر يومًا.. وفي الشّامِ يومًا.. فأرضٌ مجزأةٌ.. والتَجزؤ فيها جَزاءُ"[7]. ما زلت أحفظها. كاسيت "مظفر النواب" ما زال عندي. هل تذكر؟

يونس: لا أذكر .

موسى [يخرج الخطبة من جيبه]. انظر ماذا اقتبست [يتمتم ثمّ يقول] "أيقتلك البردُ؟ أنا... يقتلني نصفُ الدّفءِ.. ونصف الموقف أكثر"[8]... [يتمتمُ ثمّ يقول] "كُلٌّ على قَدَرِ الزيتِ فيهِ يُضَاءُ"[9]...

يونس: نعم، الآن "كلّ شيء طعمه.. طعم الفراق"[10]. لا أريدُ أن أذكرَ شيئًا.

[صمت]

7. مظفر النواب، من قصيدة "عروس السفائن".
8. مظفر النواب، من قصيدة " في الحانة القديمة".
9. مظفر النواب، من قصيدة " عروس السفائن".
10. مظفر النواب، من قصيدة " ثلاثة أمنيات على بوابة السنة الجديدة".

מוסא: איפה יונס שירה על ביתו של מוחמד אלעלול, על המכונית של סלים אבּו ג׳אסר ועל סוחר האדמות עימאד הישאם?

יונס: מת.

[שתיקה]

מוסא: הנאום שהכנתי ללילה מלא בציטוטים מהשירים של מוזפר כהצדעה ממני לך ולימים יפים. אתה רוצה לשמוע אותו? אולי יהיו לך הערות שיועילו לי.

[שתיקה]

מוסא: ״מסיבה כלשהי היגר זה ששמו אלמוּתַנַבִּי, שהנשים מתייסרות באהבתן אליו. איזה גורל הוא להיות יום בחצי האי הערב, יום במצרים ויום בסוריה, שהרי האדמה מחולקת, והחלוקה בה היא עונש״.[7] אני עדיין זוכר אותו. הקלטת של מוּזַפַּר אלנַוַואבּ עדיין אצלי. אתה זוכר?

יונס: לא זוכר.

מוסא [מוציא את הנאום מהכיס שלו]: תראה מה ציטטתי [ממלמל משהו ואז אומר]: ״היהרגךָ הקור? אותי יהרוג חצי החום... ועוד יותר מכך – חצי האמת״.[8] [ממלמל משהו וממשיך]: ״כל עששית דולקת לפי מפלס השמן שבה״.[9]

יונס: נכון, ועכשיו ״כל דבר, טעמו כטעם הפרידה״.[10] אבל אני לא רוצה לזכור כלום.

[שתיקה]

7. מוּזַפַּר אלנוואב, מתוך שירו ״עַרוּס אלסַפַּאאִ׳ן״ (״כלת הספינות״)

8. מוּזַפַּר אלנוואב, מתוך שירו ״פי אַלְחַאנַה אַלְקַדימה״ (״במסבאה הישנה״)

9. מוּזַפַּר אלנוואב, מתוך שירו ״עַרוּס אלסַפַּאאִ׳ן״ (״כלת הספינות״)

10. מוּזַפַּר אלנוואב, מתוך שירו ״ת׳לאת׳ אַמַנִיַאת עלא בּואבּת אלסַּנה אלְגַ׳דידה״ (״שלוש משאלות בשערי השנה החדשה״)

يونس : موسى، أنا أريدُ أن أبيعَ الأرضَ وأعود إلى ابنتي وكتبي ومقهاي فحسب. هل هذا كثيرٌ عليّ؟

موسى: لا تقلقْ، سنحصل على مكافأة المعلومات عن قبر الجنديّ، وستعيشُ معنا ملكًا. أين يونس المُنظِّر والخَطيب. كان في عينيك بريقٌ يضيءُ كلَّ العالمِ، والآن صارت عيناك خاويتين منطفئتين.

يونس: تركت الثّقافة لأصحابِها، للدّكاترة.

موسى: هذه أيضًا تضايقُكَ [مبتسمًا] يضايقك أنّني صرتُ دكتورًا.

يونس: هذا لا يضايقُني بشيء، يضايقني أنّكم تُعطِلون بيعَ الأرضِ.

موسى: أنا أعرف ما كتبته في الفيس بوك. دائمًا، تتكلّم وتكتب كأنّك أفضل منّي؟ قل لي بماذا؟ هل الوطنيّةُ والصدقُ والطّهارةُ حكرٌ عليك.

يونس: موسى أرجوكَ في ما يكفيني. فلتصبح ما شئتَ، دكتورًا، رئيسَ بلديّةٍ، عضوَ كنيست. الأمر لا يهمُّني بشيءٍ.

موسى: هذا ما يأكل قلبك، أليس كذلك؟ تستكثرُ عليّ أن أصبح رئيس بلديّة.

يونس: أنتَ تعرفُ جيّدًا لا الكنيست ولا البلديّة تملأُ عيني. ساعدني أن أبيعَ الأرضَ وسأظلُّ لكَ مدينًا كلّ لك كلّ العمر.

موسى: أنت فعلاً مَدِيّنٌ لي، وليس من اليوم فقط. لن أكذّبَ عليكَ، لن أقولَ إنّني ذاهبٌ للبلديّةِ لخدمةِ النّاسِ، لن أقولَ لكَ كما يقولون: انتخابي هو إرادةُ شعبٍ. لن أقولَ إن هذه الدّكتوراه الّتي اشتريتها جعلتني أكثر حكمةٍ، أعترف بأنّ ما تعلمتُهُ منكَ في جلساتِ التّنظيمِ هو بألفِ دكتوراه. كما لن أقولَ لكَ إنّ هذا السلاح للحماية الشّخصيّةِ فقط، بل هو للبيعِ أيضًا، وإذا أحببتَ بإمكاني أن أزوّدكَ بما تريد من سلاح،

יונס: אני רק רוצה למכור את האדמה ולחזור לבת שלי, לספרים שלי ולבית הקפה שלי וזהו. זה יותר מדי?

מוסא: אל תדאג. אנחנו נקבל את הפרס עבור המידע על הקבר של החייל, ואתה תחיה איתנו כמו מלך. איפה יונס התיאורטיקן והנואם? היה בעיניים שלך ברק שהאיר את כל העולם, ועכשיו העיניים שלך ריקות, כבויות.

יונס: השארתי את ההשכלה לבעליה, לדוקטורים.

מוסא: גם זה מציק לך? שנעשיתי דוקטור?

יונס: זה לא מציק לי בכלל. מה שמציק לי זה שאתם מעכבים את מכירת האדמה.

מוסא: אני יודע מה כתבת בפייסבוק. אתה תמיד מדבר וכותב כאילו אתה יותר טוב ממני. תגיד לי במה. אתה חושב שהפטריוטיות, הכנות וטוהר המידות הם מונופול שלך?

יונס: מוסא, בבקשה, מספיק לי. מצדי תהיה מה שאתה רוצה - דוקטור, ראש עירייה, חבר כנסת... זה ממש לא מעניין אותי.

מוסא: גם זה אוכל לך את הלב? אתה חושב שאני לא ראוי להיות ראש עירייה?

יונס: אתה יודע היטב שלא הכְּנסת ולא העירייה עושות עלי רושם. תעזור לי למכור את האדמה, ואהיה חייב לך כל החיים.

מוסא: אתה כבר חייב לי ולא מהיום. לא אשקר לך. אני לא אומר שאני הולך לעירייה כדי לשרת את האנשים. אני לא אומר לך כמו שאומרים אחרים: הבחירה שלי היא רצון העם. אני לא אומר שהדוקטורט שקניתי עשה אותי יותר חכם. אני מודה שמה שלמדתי ממך בישיבות התנזים שווה אלף דוקטורטים. אני לא אומר לך שהנשק הזה הוא רק להגנה עצמית. הוא גם למכירה, ואם אתה מעוניין, אני יכול לספק לך איזה כלי נשק

لك أو للتّنظيمِ الّذي تريد تأسيسه. هذه هي الحقيقة، أهلًا بك في عالم المحامي الدّكتور موسى حمودة.

يونس: أنت تخيفني ، لم تعد موسى الذي أعرفه ، صرت مَسخًا.

موسى: مسخٌ أم قردٌ لا يهمّ. هل أنتَ معنيٌّ بالسلاحِ؟

يونس: أيُّ تنظيمٍ وأيُّ سلاح، قلتُ لكَ التنظيم انتهى، أنت قبرته بيديك. ولو كنت سأحتاجُ سلاحًا، فلن يكونَ منك.

موسى: منّي أو من غيري، ستشتري في النهايةِ من نفس المصدر. ماذا قلت؟ أيُّ نوع سلاحٍ تريد؟

[صمت]

يونس: أي نوع سلاحٍ تريد؟

[صمت]

يونس: هل تسجلُّني الآن؟

[موسى يرتبك]

يونس: هل تسجلني الآن؟

[يتعاركان، ينتزع منه الهاتف]

يونس : فعلاً كنت تسجِّلني أيّها الحقير [يحطّم الهاتف]. تستدرجني وتسجلني لتهدّدَني، حقير، خائن.

موسى: أحرى بك ألّا تتكلّم عن الخيانةِ، وأنتَ أوّلُ الخائنينَ.

يونس: أنا أشرفُ من ألفِ واحدٍ مثلِكَ.

موسى: وهل من الشرفِ أن تعترفَ عليَّ!! دخلنا السجن معًا، وخرجت قبلي، كيف تفسّرُ ذلك؟

يونس: أنت مَعتوهٌ، أم تتظاهرُ بذلك؟!

שאתה רוצה, לך או לתנזים שתרצה להקים. זאת היא האמת. ברוך הבא לעולם של עורך הדין ד"ר מוסא אלחוואמדה, מועמד מפלגת האחדות והשינוי לראשות העירייה.

יונס: אתה מפחיד אותי. אתה לא אותו מוסא שהכרתי. נהיית מפלצת.

מוסא: מפלצת או קוף, מה זה משנה. אתה מעוניין בנשק?

יונס: איזה תנזים ואיזה נשק? אמרתי לך: אין עוד תנזים. אתה קברת אותו במו ידיך. וחוץ מזה אם הייתי זקוק לנשק, לא הייתי קונה אותו ממך.

מוסא: זה לא משנה אם ממני או ממישהו אחר. בסופו של דבר תקנה אותו מאותו מקור. מה אמרת? איזה סוג נשק אתה רוצה?

[שתיקה]

יונס: אתה מקליט אותי עכשיו?

[מוסא בא במבוכה]

יונס: שאלתי אם אתה מקליט אותי עכשיו?

[פורץ ביניהם ריב. יונס חוטף ממוסא את הטלפון]

יונס: באמת הקלטת אותי, יא זבל [מנפץ את הטלפון]. אתה מתחמן אותי ומקליט אותי כדי לאיים עלי. זבל, בוגד.

מוסא: עדיף שלא תדבר על בגידה כשאתה הכי בוגד מכולם.

יונס: אני פי אלף יותר הוגן ממך.

מוסא: נראה לך שזה הוגן להלשין עלי? נכנסנו לכלא יחד, ויצאת לפני. איך אתה מסביר את זה?

יונס: אתה נפלת על השכל או רק עושה את עצמך?

מוסא: העלו נגדנו את אותן האשמות. בעצם לא, כי אתה היית מפקד התנזים.

يونس: أنت معتوه، تحدثنا في ذلك سنتين كاملتين في السجن.

موسى: كلّما فكّرت في الموضوع، لا أجدُ سببًا لخروجِك قبلي بثمانية أشهر، أكيد اتفقت مع النّيابةِ على ذلك. صفقة ادّعاء.

[صمت]

موسى : صدقني، لست نادمًا على السجن. تعلَّمتُ الكثيرَ فيه، ومنك تحديداً. تعلمت أن أكونَ لنفسي، ومن أجل نفسي. أندم أحيانًا على هبلي حينها، عندما كنت أفضِّلُكَ على نفسي في الطعامِ وفي الملابسِ الدَّافئةِ وفي حمايةِ ظهرِك. صدقني، لم أتعلّمْ المحاماة إلّا لأفهمَ معنى أن توقّع صفقةَ ادّعاء. بعد السّجنِ، ظلَّ خروجُكَ قبلي يَطنُّ في رأسي ويشغلني، حتّى تخرَّجتُ وفهمتُ السَّببَ.

يونس: لم أوقع شيئًا، أنت تُخرف، أنت مَهووسٌ بالمالِ، بالشهرةِ وبالسلاحِ. أنتَ مهووسٌ بي.

موسى: وأنتَ مهووسٌ بنفسِكَ.

[صمت]

موسى: الآن بدون لَفٍّ ودورانٍ، هل ستعطيني اسم صديقِك والمكان الّذي ذكرَهُ بالنّسبةِ لقبرِ الجنديّ؟

[صمت]

يونس: هل اقنعتَ رجاءَ بالتّوقيعِ؟

[صمت]

موسى: التوقيعُ مقابل المعلومات.

[صمت]

יונס: אתה דפוק. דיברנו על זה שנתיים שלמות בכלא.

מוסא: בכל פעם שחשבתי על העניין לא מצאתי סיבה לשחרור שלך מהכלא שמונה חודשים לפנַי. אתה בטח חתמת עם התביעה על עסקת טיעון.

[שתיקה]

מוסא: תאמין לי, אני לא מתחרט על הישיבה בכלא. למדתי בו הרבה, ובמיוחד ממך. למדתי להיות עם עצמי ולמען עצמי. לפעמים אני מתחרט על הטיפשות שלי אז, כשהעדפתי אותך על עצמי באוכל, בבגדים חמים ובשמירה על הגב שלך. תאמין לי, למדתי משפטים רק כדי להבין מה המשמעות של חתימה על עסקת טיעון. אחרי הכלא - השחרור שלך לפנַי טרטר לי בראש, ולא עזב אותי עד שסיימתי את הלימודים והבנתי את הסיבה.

יונס: לא חתמתי על כלום. אתה מדבר שטויות. יש לך אובססיה לכסף, לפרסום, לנשק... יש לך אובססיה אלי.

מוסא: ולך יש אובססיה לעצמך.

[שתיקה]

מוסא: עכשיו, בלי דיבורי סרק, אתה מוכן לתת לי את השם של החבר שלך ואת המקום שהזכיר בנוגע לקבר של החייל?

[שתיקה]

יונס: שכנעת את רג'אא' לחתום?

[שתיקה]

מוסא: חתימה תמורת מידע.

[שתיקה]

يونس: قلتُ لكَ لا معلومات لديّ، ذلك كان حديث سُكارى منذ سنين عديدة، لا أذكر منه شيئًا. هل أخطأتُ عندما وثقتُ بكَ وأخبرتُكَ بتلكَ القصّةِ.

موسى: هذه قصّة بعشرة ملايين شيكل، أعطني المعلوماتِ ولن تكونَ بعدها بحاجةٍ لبيعِ الأرضِ، وقد يساعدونك في استردادِ ابنتك. إسرائيل يدها تصل لكل مكان.

يونس: أفهم منك أنّ رجاء ما زالت ترفض التوقيع !! وإبراهيم؟

موسى: يرفض أن يتدخّلَ وطلب عدم إحراجِه في الموضوع، التّوقيعُ والبيعُ والشراءُ كلُّه عندي أنا. بإمكانك أن تنهيَ كلَّ الموضوعِ وتعطيني المعلومات.

يونس: قلت لك ليس لدي ما أعطيه

موسى: "الجماعة" ينتظرون ردًّا منّي. ولا أعرف كيف سيتصرّفون؟ وإلى متى سيصبرون؟

يونس: ماذا تعني ب "الجماعة"؟

موسى: الّذين ببالك. هؤلاء لا يرحمون. تعرفهم جيّدًا.

يونس: تهدِّدُني بتسجيلاتِكَ؟.

موسى: لست أنا من يهدِّدُك، بإمكانهم اعتقالك في أيِّ لحظةٍ، أنت في إسرائيل وليس في فرنسا. توقّعْ منهم أيَّ شيء في سبيلِ المعلومات. أنت كنتَ في السجنِ وتعرف ماذا يعني ذلك.

يونس: أخبرتهم بالقصّة!

موسى: أخبرت الضّابطَ المتقاعدَ، صديقي الّذي حدثتك عنه، وهو الّذي نقل للمخابرات قصّتك. لا تكن يابسَ الرّأسِ. 10 ملايين شيكل.

יונס: אמרתי לך שאין לי שום מידע. זאת הייתה שיחה של שיכורים לפני הרבה שנים, ואני לא זוכר ממנה כלום. למען האמת, עכשיו אני מצטער שסמכתי עליך בכלל ושסיפרתי לך.

מוסא: זהו סיפור ששווה עשרה מיליון שקלים. תן לי את המידע, ואחרי זה לא תצטרך למכור את האדמה. אולי אפילו יעזרו לך להחזיר אליך את הבת שלך. היד של ישראל מגיעה לכל מקום.

יונס: אני מבין ממך שרג'אא' עדיין מסרבת לחתום, ומה עם אבראהים?

מוסא: הוא לא רוצה להתערב וביקש לא להביך אותו עם העניין הזה. החתימה, המכירה והקנייה, הכול בידיים שלי. אתה יכול לשים סוף לכל העניין ולתת לי את המידע.

יונס: אמרתי לך שאין לי מה לתת לך.

מוסא: הג'מאעה מחכים לתשובה ממני, ואני לא יודע איך הם ינהגו ועד מתי תהיה להם סבלנות לחכות.

יונס: למי אתה מתכוון כשאתה אומר הג'מאעה?

מוסא: בדיוק אלה שאתה חושב עליהם. אלה אין להם רחמים. אתה מכיר אותם היטב.

יונס: אתה מאיים עלי עם ההקלטות שלך?

מוסא: לא אני הוא זה שמאיים עליך. הם יכולים לעצור אותך בכל רגע. אתה בישראל ולא בצרפת. הם מסוגלים לעשות הכול בשביל המידע. אתה היית בכלא, ואתה יודע מה זה אומר.

יונס: סיפרת להם את הסיפור??

מוסא: סיפרתי לקצין שבגמלאות, החבר שלי שסיפרתי לך עליו.

הוא זה שהעביר לשב"כ את הסיפור שלך. אל תהיה עקשן. עשרה מיליון שקלים.

فكّر في الموضوع. قد يأتونَ في أيِّ لحظةٍ ليعتقلوك وعندها لن يكونَ لك حَقٌّ بالمكافأة، وفي النّهايةِ ستعترفُ. الكلُّ يعترفُ في النّهاية. فَكّر.

[يخرج موسى ويبقى يونس وحده]

[يونس يتفقد جوف الكرسي ويخرج المسدس ويتفقدُه. يجلس مطأطأ الرّأس].

[عتمة]

[صوت طلقة نارية]

תחשוב על זה. בכל רגע הם עלולים לבוא ולעצור אותך, ואז לא תהיה זכאי לקבל את הפרס. ובסוף אתה תודה. כולם מודים בסוף. תחשוב על זה.

[מוסא יוצא ויונס נשאר לבדו]

[יונס מחפש בתוך הכיסא, מוציא את האקדח ובוחן אותו. מתיישב. מרכין ראש]

[חושך]

[קול של יריה]

المشهد الثامن

[موسى ورجاء وحدهما. أضواءُ سيّارات إسعاف وشرطة. كرسيٌ ملطّخٌ بالدّم في منتصفِ الشُّرفةِ]

رجاء: مات، ضاع يونس إلى الأبد.

موسى: رحمه اللّه. مات. مات الرّجلُ الوحيدُ الّذي كنتُ أتمنّى أن أكونَ مثلَهُ في نقائِهِ ومواقفِهِ. حتّى حزنه كان صافيًا وحتّى انكساره كان طاهرًا. مات ماضينا الجميلُ معه. مات التّنظيمُ ومات من أسسِه.

[صمت]

موسى [يلف الكرسي بيده]: "الحمد لله خبطنا، تحت بطاطنا، يا محلا رجعة ضبّاطنا، من خط النار"[11]

رجاء: يونس كان يحبُّ هذه الأغنية.

[صمت]

رجاء: هل جاءتِ الشُّرطةُ لتبحثَ عن السِّلاحِ أم عنه؟ هذه المرّةُ الثّانيةُ هذه اللّيلة.

موسى: الشّرطةُ لا يهمُّها السّلاح، الشرطة معنا. إبراهيم يدفع بسخاء. نحن نعرف متى وأين سيفتّشون.

رجاء: ومع ذلك يأتون ويفتّشون.

11. من أغنية للشيخ إمام من تأليف الشاعر المصري أحمد فؤاد نجم. كتبها نجم في أعقاب هزيمة 1967.

תמונה שמינית

[מוסא ורג׳אא׳ לבדם. אורות של אמבולנסים וניידות משטרה. כיסא מגואל בדם במרכז המרפסת]

רג׳אא׳: מת. יונס הלך לתמיד.

מוסא: אללה ירחמו. מת. הגבר היחיד שרציתי להיות כמוהו בטוהר שלו ובעמדות שלו מת. אפילו העצב שלו היה טהור, אפילו הלב השבור שלו היה טהור. העבר היפה שלנו מת איתו. מת התנזים ומת מי שהקים אותו.

[שתיקה]

מוסא [מסובב את הכיסא בידו ושר]: ״השבח לאל, טפחנו תחת בית שחיינו, מה יפה שיבת קצינינו מקו האש״.[11]

רג׳אא׳: יונס אהב את השיר הזה.

[שתיקה]

רג׳אא׳: השוטרים באו לחפש את הנשק או אותו? זו הפעם השנייה הלילה שהם באים.

מוסא: הנשק לא מעניין את המשטרה. המשטרה איתנו. אבראהים משלם טוב. אנחנו יודעים מתי ואיפה הם יערכו חיפוש.

רג׳אא׳: ולמרות זאת הם באים ומחפשים.

11. שורה משיר שכתב המשורר המצרי אחמד פֻאַ׳אד נגִ׳ם בעקבות המפלה הערבית במלחמת 1967. השיר הולחן והושר בידי שיח׳ אִמַאם, זמר ונגן עוד שנהג לבצע רבים משיריו של נג׳ם. השירים של נג׳ם ואמאם היו פופולאריים מאוד בסוף שנות השישים ובשנות השבעים בקרב תנועות השמאל וחוגי האינטלקטואלים. שיריהם הפוליטיים נכתבו בדיאלקט העממי המצרי.

موسى: هم يفتشون وأنتم تُخبّئون. أنتم تقتلون وهم يحققون. هذا عملهم. أخبرتهم أنه عنيد وأحتاجُ مزيدًا من الوقت لإقناعه بأن يعطيَني المعلومات المطلوبة. لم يقتنعوا بأنّه لا يَذكر شيئًا، لم يصبروا حتى آتيَهم بالمعلوماتِ! جاؤوا إليه وهو في أسوء لحظات حياتِهِ، مفلسًا وعاطلًا عن العملِ وبلا ابنته وزوجته، مسكين. لم يحتمل أن يُعتقلَ من جديد. لم يحتمل فكرةَ أن يُعذّبوه من جديد.

رجاء: نعم، الشُّرطةُ قتلته.

موسى: حمار، لماذا عاد أصلًا؟ لماذا ترك باريس؟ كان عليه أن يبيعَ الأرض من هناك؟ كان عليه أن يَتذكّرَ. أن يؤلّف لهم قصةً، كذبةً، أيَّ شيءٍ. ضاع وضَيّع المكافأة على نفسِه وعلينا.

[صمت]

رجاء: ماذا سنقولُ للشّرطةِ؟

موسى: أخبّأتُمُ السّلاحَ؟

رجاء: نعم، ماذا قال رجالُ عربةِ الإسعافِ؟ إبراهيم يظنُّ أنّه يستطيع شراءَ سكوتِهم بالمالِ.

موسى: مستحيل، في هذا مخاطرةٌ كبيرة، أثرُ الرِّصاصةِ واضحٌ في جبهتِهِ.

[صمت]

رجاء: فلنقلِ الحقيقةَ، يونس انتحر.

موسى: وماذا سنستفيد؟ قصة انتحاره ستثيرُ الأسئلةَ وتشوّشُ علينا الانتخابات.

رجاء: عَرضت عليه كلَّ شيء ورفض. فَليمُتْ مثلما رَجع إلينا. مَهزومًا وعاجزًا. يونس وصل من باريس ميتًا.

מוסא: הם מחפשים, ואתם מחביאים. אתם הורגים, והם חוקרים. זאת העבודה שלהם. אמרתי להם שהוא עקשן ושאני זקוק ליותר זמן כדי לשכנע אותו למסור לי את המידע הדרוש. הם לא השתכנעו שהוא לא זוכר כלום, ולא הייתה להם סבלנות לחכות עד שאביא להם את המידע. הם באו אליו ברגעים הכי נוראים שלו בחיים, כשהוא חסר כול ומובטל, בלי הבת שלו ובלי אשתו. מסכן. לא היה יכול לחשוב אפילו על זה שייעצר עוד פעם ושיענו אותו שוב.

רג'אא': כן, המשטרה הרגה אותו.

מוסא: חמור, למה הוא חזר בכלל? למה עזב את פריז? הוא היה צריך למכור את האדמה משם. הוא היה צריך להיזכר, להמציא להם סיפור, שקר, משהו... הוא הלך ואיתו הלך הפרס, גם בשבילו וגם בשבילנו.

[שתיקה]

רג'אא': מה נגיד למשטרה?

מוסא: החבאתם את הנשק?

רג'אא': כן. מה אמרו האנשים מהאמבולנס? אבראהים חושב שהוא יכול לקנות את השתיקה שלהם בכסף.

מוסא: לא יכול להיות. יש בזה הימור גדול. רואים בבירור את הסימן של הכדור במצח.

[שתיקה]

רג'אא': בוא נגיד את האמת, שיונס התאבד.

מוסא: מה נרוויח מזה? הסיפור על ההתאבדות שלו רק יעורר שאלות וישבש לנו את הבחירות.

רג'אא': הצעתי לו הכול, והוא סירב. שימות בדיוק כמו שחזר אלינו: מובס וחסר אונים. יונס הגיע מת מפריז.

موسى: لكنّه يستحقُّ موتًا أفضل من الانتحارِ "الظفر لا يطلع من اللحم".

رجاء: سنقول أصابتْهُ رصاصةٌ تائهةٌ. مثلما قلنا عن أخي "سليم".

موسى: مستحيل، أخوك سليم أطلقوا النّارَ عليه من هناك [يشير بيده]. أنت تعرفين ذلك جيّدًا. رجال "دار أبو غريب" أطلقوا النّارَ عليه من عند سورِ الحديقةِ. أنت كنت معه ورأيتهم يقتلونه. يونس كان المسدّسُ في يدِهِ، سيكتشفون ذلك فورًا في التّحليلِ الجنائيِّ.

رجاء: ماذا إذن؟ هل سنقول إنّه انتحر أم ماذا؟

موسى: سنقول أنه كان ينظّفُ سلاحَهُ، وانطلقت رصاصةٌ خطأً من مُسدسه فقتلته.

رجاء: وهل ستصدِّقُنا الشّرطةُ؟

موسى: الشّرطةُ على استعدادٍ لأن تصدّقَ أيَّ قصّةٍ. سنضعُ أيضًا رشّاشًا بين أغراضِهِ في البيتِ، وندلُّ الشرطة عليه.

رجاء: الرّشاش الّذي بعثنا به "حمدي" ليطلقَ النّارَ منه على بيوت "دار أبو غريب".

موسى: نعم هو نفسه. ستغلق الشرطة 3-4 ملفات مفتوحة مع هذا الرّشاش.

رجاء: والنّاس؟

موسى: سنقول أنّ الشّرطةَ كاذبةٌ، وسنقول أنّ يونس كان بصدد تأسيس تنظيم جديد. النّاسُ ستصدّقُ منّا أيّ شيء. نحن عائلته ونحن تنظيمه.

رجاء: بل لنقل تنظيم مسلّحٍ جديدٍ، سيعتبرُهُ النّاسُ شهيدًا

موسى: سَنُشيع في الفيس بوك أنّ المخابرات صَّفته. رغم عِناده وضَعفه، يونس يستحق أن يموت بطلًا. هكذا يجب أن يموتَ.

מוסא: אבל מגיע לו מוות טוב יותר מהתאבדות. תזכרי, "הציפורן לא יוצאת מהבשר".

רג'אא': בוא נספר שפגע בו כדור תועה כמו שסיפרנו על אחי סלים.

מוסא: אי אפשר. באחיך סלים ירו משם [מצביע בידו]. את יודעת את זה טוב מאוד. אנשי משפחת דאר אבו ע'רֵייבּ ירו בו מהחומה של הגן. את היית איתו וראית איך הם הרגו אותו. אבל האקדח היה ביד של יונס. הם יגלו את זה על המקום בבדיקה הפלילית.

רג'אא': אז מה, נגיד שהוא התאבד או מה?

מוסא: לא צריך. נגיד שהוא ניקה את האקדח שלו ונפלט ממנו כדור.

רג'אא': אתה חושב שהמשטרה תאמין לנו?

מוסא: המשטרה מוכנה להאמין לכל סיפור. נשים גם מקלע בין החפצים שלנו בבית ונוביל אליו את המשטרה.

רג'אא': המקלע שנתנו לחמדי ושלחנו אותו כדי לירות על הבתים של משפחת אבו ע'רייבּ?

מוסא: כן, זה הוא. המשטרה תסגור שלושה-ארבעה תיקים פתוחים עם המקלע הזה.

רג'אא': ומה עם האנשים?

מוסא: נגיד שהמשטרה משקרת ושיונס התכוון להקים תנזים מדיני חדש. האנשים יאמינו לכל דבר שנגיד להם. אנחנו המשפחה שלו והתנזים שלו.

רג'אא': נגיד אפילו תנזים מזוין חדש, שאנשים ישר יגידו עליו "שהיד".

מוסא: נפיץ בפייסבוק את הידיעה שהשב"כ חיסל אותו. למרות העקשנות והחולשה שלו מגיע לו למות כגיבור. ככה עליו למות.

رجاء: الشهيدُ يونس برهان

موسى: عصفوران بحجرٍ واحدٍ. يونس سيصبحُ شهيدًا ونحن سنربحُ تعاطفَ النّاسِ معنا. سأنشرُ بين الناس أنّه كان ينوي التّصويتَ لقائمتي. وأنّه كان سيعلنُ ذلك هذه الليلة. موتُه شهيدًا فيه فائدة له ولنا.

رجاء: لا تُصرح بأي شيء قبل أن نتشاورَ مع إبراهيم.

موسى: إبراهيم مشغولٌ بما هو أهمّ من أن يضعَ نهايةً لقصّة التّنظيمِ القديمِ. لديه ألف مشكلة في التّنظيم الجديد.

[صمت]

رجاء: الشّهيدُ يونس برهان

موسى [ساخرًا]: سيكون رائعًا أن أسمعَ موعظتَكِ في بيتِ العزاء. سأطلب من زوجتي أن تُسجّلَكِ لأسمعَكِ وأتَعظ.

رجاء: أنت إنسان حقير.

موسى: أنا لستُ ملاكًا، أما أنتِ فإنسانةٌ شرّيرةٌ. حِرباءُ قاسيةُ القلب.

رجاء: رحمه الله، عرضت عليه كلَّ شيء ورفض. راح ضحيةَ مبادئِهِ.

موسى: مبادئه!!! أنا أيضًا ضحيةُ مبادئي، وأنتِ أيضًا ضحية مبادئك، كلُّنا ضحايا. كلُّنا يونس. كلُّنا ضحايا مبادئ يونس . لكن، "الخيرة فيما اختاره الله".

رجاء: "الخيرة فيما اختاره الله".

[يَرِّنُّ الهاتفُ]

רג'אא': השהיד יונס בורהאן.

מוסא: נתפוס שתי ציפורים במכה אחת. יונס יהפוך לשהיד, ואנחנו נרוויח את ההזדהות של האנשים איתנו. אני אפיץ בין האנשים את הידיעה שהוא התכוון להצביע בבחירות לרשימה שלי, ושהלילה הוא עמד להכריז על זה. המוות שלו כשהיד מועיל לו ולנו.

רג'אא': אל תכריז כלום עד שנתייעץ עם אבראהים.

מוסא: אבראהים עסוק בדברים חשובים יותר מאשר לשים סוף לסיפור התנזים הישן. יש לו אלף בעיות עם התנזים החדש.

[שתיקה]

רג'אא': השהיד יונס בורהאן.

מוסא [בלעג]: יהיה נפלא לשמוע את הדרשה שלך בבית האבלים. אבקש מאשתי להקליט אותך כדי שאשמע אותך ואלמד ממך.

רג'אא': איזה זבל.

מוסא: אני לא מלאך, אבל את אישה רעה, כמו זיקית בלי לב את.

רג'אא': אללה ירחמו, הצעתי לו הכול, אבל הוא סירב. הוא היה קורבן של העקרונות שלו.

מוסא: העקרונות שלו?! גם אני קורבן של העקרונות שלי, וגם את קורבן של העקרונות שלך. כולנו קורבנות. כולנו יונס. כולנו קורבנות של העקרונות שלו. אבל "אַלְחִ'ירַה פִּימַא אחְ'תַארַהֻ אללה", הכול לטובה.

רג'אא': הכול לטובה.

[הטלפון מצלצל]

رجاء: هذا هاتفُ يونس [تلتقط هاتفًا من تحت الكرسيّ الملطخِ بالدّمِ،

تجلس على الكرسيّ، وتضع الهاتف على أذنها، يقف موسى خلفها ، وجهاهما نحو المشاهدين]

رجاء : هذه ابنته تسال عن أبيها، ماذا سنقول لها؟ سأقول لها أننا سنحفظُ حقّها في الأرض.

موسى : قولي لها أيضًا أنّ اباها لن يعودَ، قولي لها "أبوك استشهد".

רג'אא': זה הטלפון של יונס [מרימה טלפון שמונח מתחת לכיסא המגואל בדם, מתיישבת בכיסא ומצמידה את הטלפון לאוזנה. מוסא נעמד מאחוריה. פניהם מופנות לקהל]

רג'אא': זאת הבת שלו. היא שואלת על אבא שלה. מה להגיד לה? אני אגיד לה שאנחנו שומרים על הזכות שלה באדמה.

מוסא: תגידי לה גם שאבא שלה לא יחזור עוד. תגידי לה: "אבא שלך מת שהיד".

ספרי מכתוּב שראו אור

2017

סלמאן נאטור. **הולך על הרוח.**
מערבית: יונתן מנדל; צוות תרגום ועריכה: סלמאן נאטור ויונית נעמן.

אליאס ח׳ורי. **פקעת של סודות.**
מערבית: יהודה שנהב־שהרבני; צוות תרגום ועריכה: מרזוק אלחלבי ויונית נעמן.

עידן בריר (עורך). **אנתולוגיה של שירה אֶזידית בעקבות האסון, 2014–2016.**
מערבית: עידן בריר; צוות תרגום ועריכה: נביה בשיר ואלמוג בהר.

זכריא תאמר. **הילדים צוחקים.**
מערבית: אלון פרגמן; איורים: רוני פחימה; צוות תרגום ועריכה: שהם סמיט וכפאח עבד אלחלים.

2018

אליאס ח׳ורי. **ילדי הגטו – שמי אדם.**
מערבית: יהודה שנהב־שהרבני; צוות תרגום ועריכה: הודא אבו מוך, יונית נעמן, יהונתן נדב ואהוד הורביץ.

סלים תמארי (עורך). **שנת הארבה: יומנו של החייל אִחסאן אלתורג׳מאן, פלסטיני בצבא העות׳מאני, 1915–1916.**
מערבית: עדו כהן; צוות תרגום ועריכה: צאלח עלי סואעד, גיא הרלינג ואביגיל יעקבסון.

אברהים נצראללה. **זמן הסוסים הלבנים.**
מערבית: ברוריה הורביץ; צוות תרגום ועריכה: דימה דראושה ויונית נעמן.

אחלאם מְסתע׳אנמי. **זיכרון הגוף.**

מערבית: מיכל סלע; צוות תרגום ועריכה: עודה בשאראת, אורית ואקנין יקותיאלי ודיתה אליעז.

2019

אבו אלעלאא׳ אלמערי. **לְזוּמִיַּאת: התחייבויות וחובות מופרים.**
מערבית: לאה גלזמן; צוות תרגום ועריכה: מונא אבו בכר, צאלח עלי סואעד, איאד ברגותי, מועתז אבו סאלח, יונתן מנדל ויונית נעמן.

ראויה בורבארה (עורכת). **בלשון כרותה: פרוזה פלסטינית בעברית.**
תרגום ועריכת תרגום: חברות וחברי חוג המתרגמים ורחל פרץ.

אליאס ח׳ורי. **סטלה מאריס.**
מערבית: יהודה שנהב־שהרבני; צוות תרגום ועריכה: הודא אבו מוך, יותם בנשלום ורותם רז.

סמיר נקאש. **שלמה הכורדי ואני והזמן.**
מערבית: סמירה יוסף ורות נקאש ויגיסר; צוות תרגום ועריכה: בנימין ריש, אלמוג בהר, אמירה בנימיני־נבו, יובל עברי ויהודה שנהב־שהרבני.

2020

עבד אלרחמן אלג׳ברתי. **ההיסטוריה המופלאה של הכיבוש הצרפתי במצרים.**
מערבית: עמנואל קופלביץ; צוות תרגום ועריכה: איאד ברגותי, תמי צרפתי, אבי רובין ועידן בריר.

אימן כאמל אגבאריה. **ימי התנזים.**

מערבית: ברוריה הורביץ. צוות תרגום ועריכה: כפאח עבד אלחלים, יונתן מנדל, אמירה בנימיני־נבו.

יראו אור בקרוב

מחמוד דרוויש וסמיח אלקאסם. **אלרסאא׳ל – האיגרות.**
מערבית: חנה עמית־כוכבי; צוות תרגום ועריכה: איאד ברגותי ורותם רז.

ג׳לאל אל־י אחמד. **מנהל בית הספר.**
מפרסית: אורלי נוי. צוות תרגום ועריכה: דוד ירושלמי, חגי רם, רותם רז, אמירה בנימיני־נבו.

אנעאם קצ׳אצ׳י. **הסוררת.**
מערבית: יותם בנשלום; צוות תרגום ועריכה: דימה דראושה ורותם רז.

נג׳וא בַּרכּאת. **שפת הסוד.**
מערבית: כפאח עבד אלחלים וברוריה הורביץ; צוות תרגום ועריכה: דפנה רוזנבליט ואמירה בנימיני־נבו.

פידא ג׳ריס. **סיפורים אחרים.**
מערבית: דולי ברוך, לואי ותד וברוריה הורביץ. צוות תרגום ועריכה: דימה דראושה, גדעון שילה וצאלח עלי סואעד.

פאדל אלעזאווי. **אחרון המלאכים.**
מערבית: עידן בריר; צוות תרגום ועריכה: מונא אבו בכר ורותם רז.

מְחמד בהג׳ת ורפיק אלתמימי. **וילאיֶת בֵּיְרות.**
מערבית: עדו כהן; צוות תרגום ועריכה: צאלח עלי סואעד ואבי רובין.

עאטף אבו סיף. דורכים במקום.
מערבית: יונתן מנדל; צוות תרגום ועריכה: אנטון שלחת ולידר ארצי.